

Národný seminár Globálne/Rozvojové vzdelávanie na Slovensku

SÚHRNNÁ SPRÁVA

**27. - 28. máj
Bratislava**

Joint Management Agreement between the
European Commission – EuropeAid Co-operation Office and the North-South Centre of the Council of Europe
c/o North-South Centre, Av. da República, 15-4º, 1050-185 Lisboa, Portugal, Tel:+351 213584030, Fax:+351213584072,
www.nscentre.org

Obsah

Úvod.....	2
1. Krátka história Globálneho/Rozvojového vzdelávania na Slovensku.....	2
2. Kľúčoví aktéri a súčasná situácia G/RV na Slovensku.....	4
3. Seminár.....	6
3.1. Úvodné poznámky.....	6
3.2. Súčasná situácia G/RV na Slovensku	6
3.3 Pracovná skupina č. 1 - G/RV na základných a stredných školách.....	8
3.4. Pracovná skupina č. 2 - G/RV na vysokých školách/univerzitách.....	14
3.5. Prezentácie a poznámky zahraničných lektorov a lektoriek	19
Záver	22
Prílohy	
Program seminára	
Zoznam účastníkov a účastníčok	
Fotografie zo seminára	

Úvod

Národný seminár „Globálne/Rozvojové vzdelávanie (G/RV) na Slovenku sa uskutočnil v dňoch 28-29. mája 2010 v bratislavskom Hoteli Echo. Podujatie bolo organizované Platformou MVRO a podporené v rámci dohody „Joint Management Agreement“ medzi Európskou komisiou a Centrom Sever-Juh Rady Európy (North-South Centre of the Council of Europe - NSC). Na seminári sa stretlo viac ako 50 zástupkyň a zástupcov z rôznych oblastí, ktorí sa venujú rozvojovému vzdelávaniu na Slovensku. Účasť prijali aj expertky a experti z Rakúska, Českej republiky, Írska, Portugalska a Centra Sever-Juh Rady Európy.

Zámerom NSC je organizovať národné semináre zamerané na G/RV. Výstupom z nich je správa, ktorá slúži ako východisko k tvorbe G/RV stratégie v danej krajine. Okrem toho má NSC v pláne usporiadať po národných seminároch aj ich regionálnu verziu. Ostatné regióny zahŕňajú juhovýchodné, stredozemné krajiny a krajiny V4, ktorých semináre sa uskutočnia neskôr v r. 2010. Cieľom seminárov je pozvanie a stretnutie ľudí z rôznych oblastí, ktoré sa venujú G/RV – zo štátnej správy, samosprávy a verejnosti. Záverečný seminár by sa mal uskutočniť v r. 2011 v podobe paneurópskej konferencie o G/RV ako pokračovanie Maastrichtského stretnutia.

Stretnutie bolo súčasťou širšieho konzultačného procesu organizovania národných seminárov vo všetkých dvanástich nových členských krajinách EÚ. Účelom národných stretnutí je vyhodnotenie potrieb v jednotlivých štátoch s cieľom určiť, čo je možné uskutočniť v prospech G/RV na národnej a regionálnej úrovni. Výsledky seminárov sú prezentované v národných správach, ktoré budú tvoriť základ pre ďalšie posilnenie globálneho / rozvojového vzdelávania a rozvoja stratégií globálneho / rozvojového vzdelávania. Po národných stretnutiach budú nasledovať sub-regionálne stretnutia v pobaltských štátoch, v krajinách V4 a v juhovýchodnej Európe / stredomorského regiónu v rokoch 2010-2011. Zámerom stretnutí je nadviazanie dialógu medzi hlavnými zainteresovanými aktérmi, ako sú zástupcovia vládnych inštitúcií, miestnych samospráv a mimovládnych organizácií s cieľom budovania koordinovaného postupu v oblasti globálneho rozvojového vzdelávania (G/RV). Dohoda o spoločnom postupe „Joint Management Agreement“ bude uzatvorená v roku 2011 prostredníctvom paneurópskej konferencie o globálnom rozvojovom vzdelávaní v nadväznosti na NSC konferenciu v Maastrichte z roku 2002. Výstupy tohto trojročného procesu konzultácií a podrobného vyhodnotenia potrieb budú slúžiť, okrem iného, ako základ pre identifikáciu nových programov a priorít pre európske inštitúcie pri podpore národných a európskych subjektov pôsobiach v oblasti G/RV.

Zatiaľ bolo zrealizovaných sedem národných seminárov v strednej a východnej Európe počas obdobia 2009-2010. Kľúčové výsledky týchto národných seminárov poukazujú na nasledovné potreby:

- Ujasnenie, porozumenie a identifikácia vlastníctva koncepcií G/RV
- Nadviazanie a koordinácia dialógu medzi kľúčovými aktérmi (štátna správa, národné agentúry, MVRO)
- Objasnenie rolí a očakávaní rozličných aktérov
- Začlenenie G/RV do formálnych a neformálnych vzdelávacích systémov
- Zvýšenie dostupnosti relevantných vzdelávacích materiálov a tréningov pre pedagogičky a pedagógov
- Budovanie kapacít MVRO a uznanie ich práce, ktoré mnohokrát absentuje
- Opatrenia na zmiernenie dopadov finančnej krízy, keď bolo nutné zrušiť alebo odložiť vzdelávacie aktivity

Definícia pojmov:

Od roku 2002, kedy sa konal kongres v Maastrichte, Centrum Sever-Juh Rady Európy (NSC) používa nasledovnú pracovnú definíciu **globálneho vzdelávania (GV)**: Globálne vzdelávanie ukazuje celosvetovú realitu a vedie ľudí pôsobiť v prospech spravodlivosti a ľudských práv pre všetkých. Toto vzdelávanie **obsahuje rozvojové vzdelávanie, vzdelávanie k ľudským právam, výchovu k trvalo udržateľnému rozvoju a vzdelávanie v prospech mieru a prevencie konfliktov**. Ide o globálny rozmer občianskej výchovy.

Keďže na Slovensku v oblasti G/RV momentálne neexistuje jednotná terminológia, v tejto správe budeme uvádzať termíny **globálne/rozvojové vzdelávanie (G/RV)**. Táto správa bude slúžiť ako jeden z podkladov ku vypracovaniu národnej stratégie, v ktorej bude terminológia ujasnená.

1. Krátka história globálneho/rozvojového vzdelávania na Slovensku

Globálne / rozvojové vzdelávanie (G/RV) sa objavilo ako relatívne nový fenomén na Slovensku z iniciatívy mimovládnych organizácií (MVO). Tie cítili potrebu zlepšiť informovanosť o rozvojovej problematike a získať tak podporu širokej verejnosti prípadne ju zmobilizovať pre aktívny prístup k rozvojovým témam. Napriek iniciatívam MVO je na Slovensku stále nedostatok informácií a výmeny skúseností medzi mimovládnymi organizáciami, štátnymi inštitúciami a jednotlivcami v oblasti tejto témy. Chýba tradícia vzájomného zdieľania informácií, ktorá by umožnila slovenským MVO porovnať si vzájomné skúsenosti a vytvoriť tak priestor pre vznik nových nápadov, projektov, akcií

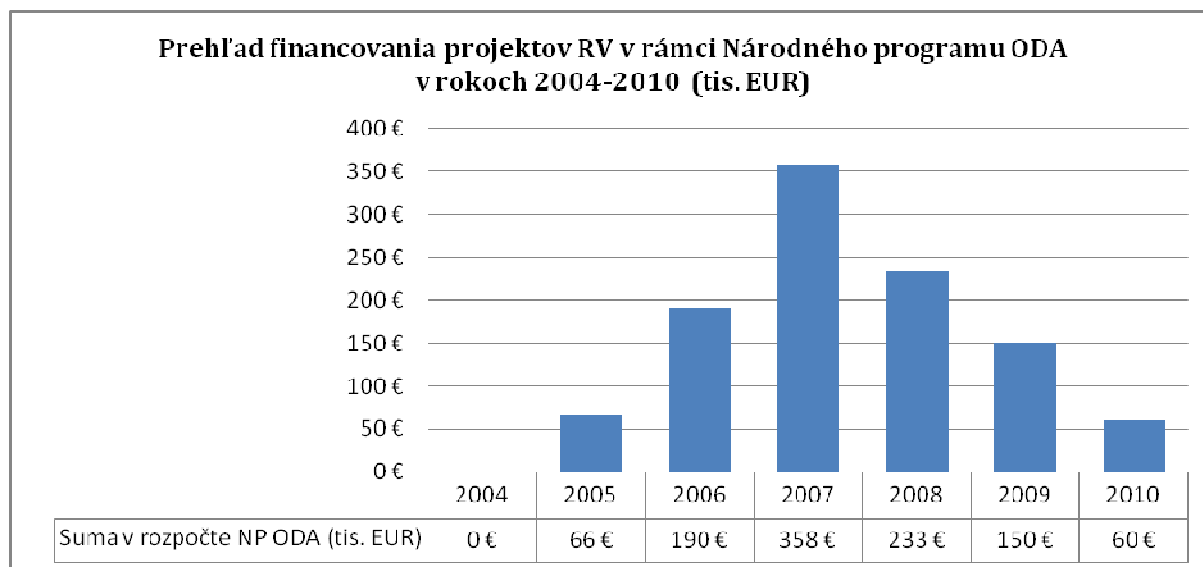
pre verejnosť a hľadanie spôsobov, ako zlepšiť úroveň verejného povedomia o téme globálneho / rozvojového vzdelávania.

Národná stratégia globálneho / rozvojového vzdelávania v rámci slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci stále ešte chýba, aj keď téma rozvojového vzdelávania je súčasťou 5-ročnej strednodobej stratégie slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) a G/RV je považované od začiatku za neoddeliteľnú súčasť ODA na Slovensku.

Od vzniku Slovenskej medzinárodnej agentúry pre rozvojovú spoluprácu (SAMRS) v roku 2007 bolo už podporených niekoľko projektov rozvojového vzdelávania poukazujúcich na rôzne témy. Vo všeobecnosti je globálne a rozvojové vzdelávanie tematicky zamerané na rôzne cieľové skupiny a témy. Z pohľadu formálneho vzdelávacieho procesu dôležité cieľové skupiny tvoria základné školy, stredné školy a vysoké školy. Časť projektov je však zameraná aj na iné cieľové skupiny a ďalšie témy, ako sú politici, široká verejnosť a zvyšovanie verejného povedomia.

Rozvojové vzdelávanie bolo v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci v SR od samého začiatku považované za jej integrálnu súčasť aj keď finančné alokácie na projekty a aktivity boli nižšie ako na projekty rozvojovej pomoci v rozvojových krajinách. Je však nutné konštatovať, že finančná podpora projektov RV v rámci Národného programu Ministerstva zahraničných vecí (MZV) značne trpí finančnými škrtmi v celkovom rozpočte bilaterálnej ODA.

Prehľad financovania projektov RV (rozpočtované v národných programoch ODA) **od roku 2004** je nasledovný:

Najdrastickejší pokles financovania projektov RV bol zaznamenaný práve v tomto roku a prognózy na budúci rok tiež nie sú veľmi optimistické.

Čo sa týka definície pojmov, v oficiálne publikovaných dokumentoch MZV nie je uvedený pojem "globálne rozvojové vzdelávanie" (GRV), zavedený je len pojem "rozvojové vzdelávanie" (RV), ktorý je používaný vo všetkých oficiálnych materiáloch.

Dva najvýznamnejšie strategické dokumenty SR o rozvojovej pomoci sa zaväzujú realizovať rozvojovú pomoc aj prostredníctvom rozvojového vzdelávania:

V decembri 2007 bol schválený **Zákon č. 617 o oficiálnej rozvojovej pomoci**. V tomto dôležitom legislatívnom dokumente je rozvojové vzdelávanie oficiálne uznané ako súčasť slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci a je zaradené medzi základné formy poskytovania pomoci. V § 6 v bode g) je explicitne stanovené, že Slovenská republika „bude realizovať rozvojové vzdelávanie a informovanie verejnosti“.

Podobne v ďalšom strategickom materiáli v **Strednodobej stratégii oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013** sa rozvojové vzdelávanie opäť vyzdvihuje ako integrálna súčasť rozvojovej pomoci SR: „Zvyšovať povedomie verejnosti o dôležitosti poskytovania rozvojovej pomoci a jej význame pre rozvojové krajiny, je jednou z priorit informačnej politiky MZV SR. Prispieva k poznaniu problémov rozvojového sveta, ich možného riešenia a zároveň k transparentnosti používania verejných prostriedkov na tieto účely.“

História G/RV na Slovensku siaha do roku **2003**, kedy sa pod záštitou Centra Sever-Juh Rady Európy uskutočnil Týždeň globálneho vzdelávania zameraný na bezpečnosť ľudí: "Konflikt a bezpečnosť: svet v ktorom žijeme, svet, ktorý chceme". Podujatie bola organizované na východnom Slovensku v Košiciach a hlavní koordinátori boli zástupcovia Platformy mimovládnych rozvojových organizácií - Milan Šindler a Mária Dufincová.

Prvé projekty globálneho rozvojového vzdelávania v rámci slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci sa začali realizovať v roku **2005** a boli realizované najmä na školách. Projekty boli financované zo SlovakAid cez kontraktálnu jednotku, UNDP Trust fund.

V rokoch **2006-2007** začali MVRO spoluprácu s Ministerstvom školstva a Metodicko-pedagogickým centrom na G/RV kurzoch pre metodičky/kov, riaditeľky/ov škôl, učiteľky/ov a ďalších ľudí, ktorí sa venujú G/RV.

Dlhodobejšie a strategicky zameranejšie projekty boli od roku **2006** podporované aj cez program EuropeAid v rámci vypísaných výziev pre "Neštátne subjekty a subjekty miestnej samosprávy v rámci rozvojovej spolupráce: zvyšovanie povedomia verejnosti o otázkach rozvoja a podpora rozvojového vzdelávania v Európskej únii".

V rokoch **2007-2008** boli v rámci Platformy MVRO formované pracovné skupiny pre rozvojové vzdelávanie, ktoré iniciovali pracovné stretávanie sa s aktuálnymi aktérmi na poli rozvojového vzdelávania. V roku **2009** bola vyprofilovaná pracovná skupina so špeciálnym zameraním na rozvojové vzdelávanie na vysokých školách.

V roku **2010** boli zostavené dve pracovné skupiny pre prípravu návrhu národnej stratégie pre RV. Jedna je zameraná na základné a stredné školy a druhá na vysoké školy. Obe pracovné skupiny sú koordinované pod hlavičkou strešnej organizácie mimovládnych rozvojových organizácií (PMVRO).

Aktuálny stav verejného povedomia a informovanosti o tematike rozvojovej spolupráce reflektujú dva nezávislé prieskumy verejnej mienky na Slovensku:

Prvý prieskum bol vykonaný mimovládnu organizáciou IVO a nezávislou agentúrou Focus pre Ministerstvo zahraničných vecí v rámci podpory cez Trustový fond UNDP. (<http://www.mvro.sk/sk/na-stiahnutie/category/2-publikacie?download=231%3Aprieskum-Ivo-rozvojovka>).

Druhý prieskum "Rozvojová pomoc sa týka nás" bola vykonaný v rámci G/RV projektu nadácie PONTIS. Projekt podporila Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) z prostriedkov SlovakAid. (<http://www.nadaciapontis.sk/14435>). Zber dát bol uskutočnený agentúrou Focus na začiatku septembra 2009 na reprezentatívnej vzorke 1039 ľudí vo veku od 18 rokov.

Z prieskumov verejnej mienky vyplynulo, že je potrebné ďalej posilňovať informovanosť a transparentnosť vo všetkých fázach rozvojovej pomoci, aby sa zvýšila dôvera v účinnosť rozvojovej pomoci. Zároveň je potrebné vysvetľovať širší kontext a význam dlhodobých projektov, keďže verejnosť viac vníma iba bezprostrednú humanitárnu pomoc a menej si uvedomuje prepojenie situácie v iných častiach sveta s našou vlastnou situáciou.

Prieskumy verejnej mienky jednoznačne potvrdili potrebnosť a zmysluplnosť globálneho / rozvojového vzdelávania na Slovensku, vzhľadom na to, že Slovensko nemá koloniálnu minulosť a je určitým spôsobom „zahľadené do seba“.

Poznanie globálnych súvislostí, problémov rozvojových krajín je na okraji záujmu aj mnohých politických činiteľov a parlamentárov.

Nedávne parlamentné voľby v roku 2010 na Slovensku ukázali, že politické strany venovali minimálnu pozornosť vo svojich programoch rozvojovej pomoci a riešeniu globálnych problémov. To je tiež jedna z varovných skutočností, ktorú netreba zanedbať pri koncepcii globálneho rozvojového vzdelávania.

2. Kľúčoví aktéri a súčasná situácia G/RV na Slovensku

- Ministerstvo zahraničných vecí (MZV) a Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS)
- Ministerstvo školstva (MŠ)
- Štátny Pedagogický Ústav (ŠPÚ)
- Metodicko-pedagogické centrá (MPC)
- Platforma MVRO
- Mimovládne rozvojové organizácie (MVRO)
- Základné, stredné, vysoké školy a vysoké školy/univerzity

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií (Platforma MVRO)

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií (Platforma MVRO) je záujmovým združením právnických osôb - strešnou organizáciou 29 (21 riadnych členov a 8 pozorovateľov) slovenských mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú najmä zahraničnou rozvojovou a humanitárnou pomocou.

Úlohou Platformy MVRO je zastupovať spoločné záujmy svojich členských organizácií na domácej pôde i v zahraničí a informovať svoje členské organizácie i verejnosť o aktuálnom vývoji v oblasti rozvojovej spolupráce, rozvojovej osvetu a humanitárnej pomoci SR.

Platformy MVRO je tiež implementačným kontraktorom, ktorý uskutočňuje projekty rozvojového vzdelávania podporené SlovakAid. Ako súčasť prvej grantovej výzvy zameranej na GV v r. 2004 bol schválený projekt Platformy pod názvom: Zapojenie poslancov NR SR a slovenských europoslancov do Oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) SR a EÚ. Projekt bol uskutočnený v úzkej spolupráci so zástupcami a zástupkyňami MZV (Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci). Pre členov a členky Komisií zahraničných vecí, európskych záležitostí, ľudských práv, menšín a rodovej rovnosti a pre Komisiu financií a rozpočtu boli pripravené štyri prezentácie slovenskej ODA. Platforma MVRO tiež

začala sériu formálnych diskusií so zástupcami MZV, poslancami a členmi Európskeho parlamentu na tému rozvojovej a humanitárnej pomoci. Počas rokov 2007-2008 bola členmi Platformy MVRO a ich partnermi vytvorená pracovná skupina pre rozvojové vzdelávanie. V r. 2009 sa táto bližšie špecializovala na rozvojové vzdelávanie pre študentky a študentov vysokých škôl/univerzít.

MVRO

Rozvojové vzdelávanie sa objavilo ako nový celosvetový fenomén relatívne nedávno aj na Slovensku. Iniciatíva vzišla zo strany mimovládnych organizácií, ktoré cítili potrebu eliminovať nízke povedomie o rozvojových témach, chceli získať širšiu podporu verejnosti a mobilizovať ju k aktívnej angažovanosti.

Webový portál <http://www.rozvojovevzdelavanie.sk> je informačným centrom o rozvojovom vzdelávaní a na Slovensku jediný web svojho druhu. Jeho snahou je poskytnutie komplexných informácií o RV, vládnych inštitúciách, nadáciách a MVRO, ktoré pracujú v oblasti RV na Slovensku a v zahraničí. Portál obsahuje aktuálne správy a informácie o podujatiach, projektoch, publikáciách a kampaniach, ponúka priestor na výmenu verejných diskusií, publikácie na stiahnutie, príležitosť publikovať články a prístup do Virtuálnej školy rozvojového vzdelávania, kde možno nájsť terminologický slovník, dozvedieť sa o RV na Slovensku. Virtuálna škola taktiež ponúka námety na teoretický a praktický prístup ku vzdelávaniu ponukou vybraných vzdelávacích aktivít a on-line hier pre študentky a študentov.

Ministerstvo zahraničných vecí (MZV)

Prvá výzva na projekty RV bola vypísaná v r. 2005, odvtedy sú výzvy, manažované Slovenskou agentúrou pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS), vyhlasované každoročne. Vo výzvach nie je nijaké tematické zameranie, o grant môžu požiadať všetky cieľové skupiny, MVRO nevynímajúc. MZV nemá písomnú stratégiu RV, v r. 2010 však v rámci osobitného dotačného systému (mimo mechanizmov ODA) bola vypísaná výzva na prípravu Stratégie globálneho / rozvojového vzdelávania na roky 2010-2015. Platforma MVRO bola v tejto výzve úspešná.

Jedným z hlavných cieľov stratégie bude zavedenie tém globálneho rozvojového vzdelávania do vzdelávacieho systému základných škôl, stredných škôl a univerzít. V záujme rozvojovej pomoci je potrebné pripravovať mladých ľudí tak, aby chápali princípy rozvojovej pomoci a zároveň pripravovať aj budúcich odborníkov v oblasti rozvojovej pomoci (najmä rozvojové vzdelávanie na univerzitách)

Časový priebeh prípravy návrhu GRV stratégie :

- Máj 2010 - vytvorenie skupiny autorov z radov expertov, pracujúcich v mimovládnych organizáciách s dlhoročnými skúsenosťami s rozvojovým vzdelávaním na základných, stredných a vysokých školách. Vytipovanie ďalších pracovníkov z radov MVO, ktorí budú poskytovať informácie a konzultovať návrh stratégie Zorganizovanie Národného seminára o globálnom rozvojovom vzdelávaní v SR s finančnou podporou North South Centre pri Rade Európy (súčasť kofinancovania požadovanej dotácie) poslúžilo ako začiatok dialógu medzi relevantnými partnermi (MZV, SAMRS, MŠ SR, ŠPÚ, MPC, mimovládne organizácie). Okrem toho bola v máji 2010 na MZV vytvorená ďalšia medzirezortná pracovná skupina pre RV. Zástupcovia pracovných skupín PMVRO sa budú pravidelne zúčastňovať sa na schôdzkach tejto pracovnej skupiny, konzultovať a informovať o postupe prác na návrhu národnej stratégie G/ RV
- Jún 2010 - Analýza súčasnej situácie a analýza dosiahnutých výsledkov v rámci rozvojového vzdelávania na Slovensku. Analýza stratégií rozvojového vzdelávania v iných krajinách EU – napr. v Portugalsku, UK, Rakúsku
- Júl – august 2010 - písanie návrhu stratégie a jej priebežné konzultovanie s členmi pracovnej skupiny, vytvorenej z iniciatívy ORPO MZV SR – najmä so zástupcami MŠ SR a Štátneho pedagogického ústavu.
- September 2010 - finalizovanie materiálu.
- Október 2010 - predloženie finálneho materiálu a jeho prezentácia pre MZV SR.

Ministerstvo školstva (MŠ)

Po iniciatíve MZV poskytlo MŠ v r. 2006-2007 sumu 300.000 EUR neminutú na štipendia pre študentky a študentov z rozvojových krajín, ktorá bola použitá na rozvojové vzdelávanie na školách. Prostriedky boli spravované metodickými centrami, požiadať o ne mohli MVRO alebo iné organizácie. Aj portál www.rozvojovevzdelavanie.sk bol vytvorený na základe týchto financií. Zároveň boli vo veľkých množstvách dotlačené mnohé, už existujúce metodologické materiály MVRO na rôzne RV témy, ktoré boli prostredníctvom metodických centier roz distribuované na základné a stredné školy. MPC zorganizovali aj tréningy pre učiteľky a učiteľov, ktorých školiť tréneri a trénerky z MVRO. Financovanie bolo zastavené v r. 2007. Odvtedy neexistuje nijaká oficiálna komunikácia alebo spolupráca medzi MZV, MŠ a MVRO.

3. Seminár

3.1. Úvodné poznámky

Seminár bol otvorený **Norou Beňákovou**, predsedníčkou Platformy MVRO. Nora Beňáková vyzdvihla existenciu mnohých úspešných G/RV projektov realizovaných mimovládnyimi organizáciami, do ktorých boli tiež zapojené školy, organizovanie kampaní pre verejnosť a aktívnu účasť médií. Projekty boli podporené z mechanizmov SlovakAid/EuropeAid a Nora Beňáková zdôraznila príležitosť začleniť do procesu G/RV aj ďalších aktérov – predovšetkým MŠ a jeho inštitúcie.

S týmto stanoviskom súhlasila aj ďalšia rečníčka, **Ingrid Ružičková** z MZV/ORPO, ktorá uviedla, že napriek tomu, že pracovná skupina G/RV, ktorá pôsobí na MZV spolupracuje s MŠ (v rámci udeľovania štipendií zahraničným študentom a študentkám ako súčasť rozvojovej pomoci), účasť MŠ nie je postačujúca. V spojitosti s prípravou návrhu stratégie G/RV, MZV plánuje pripraviť hlavné podklady k tomu, aby sa stratégia stala záväzným dokumentom prijatým vládou SR.

Pani **Gordana Berjan** z Centra Sever-Juh Rady Európy začala prezentáciu a krátko predstavila prácu NSC, jeho históriu, ciele a pokračovala v prezentácii súčasnej činnosti, ako aj vývoja stratégií pre G/RV v nových členských štátoch a pomoc poskytovanú NSC v tomto procese. Pani Berjan spomenula aj Joint Management Agreement (2009-2011) medzi Radou Európy a NSC, ktorá podporuje G/RV v 12-tich nových členských štátoch EÚ, spoluprácu medzi mladými lídrami z Afriky a Európy a budovanie kapacít mladých lídrov.

Zmluva je realizovaná prostredníctvom mimovládnych aktérov, samospráv a koordinovaná NSC. Cieľmi zmluvy Joint Management Agreement sú: budovanie partnerstiev medzi kľúčovými aktérmi v oblasti G/RV, začlenenie a rozvíjanie G/RV do formálneho vzdelávania (kultúrnych a spoločenských politických línií), podpora európskej a medzinárodnej spolupráce mimovládnych organizácií (MVO) a zvyšovanie zdrojov a podpory. NSC pracuje v troch oblastiach: tvorba politík, zvyšovanie povedomia a budovanie kapacít.

Pani Berjan taktiež vysvetlila prácu Rady Európy ako expertnej organizácie, ktorá vytvára pre svojich 47 členských štátov európske štandardy prostredníctvom dohovorov a odporúčaní (záväzných aj nezáväzných) v rôznych oblastiach ako napríklad dodržiavanie ľudských práv, kultúra, vzdelávanie atď. V súčasnej dobe NSC pracuje na zavedení európskej normy pre globálne vzdelávanie prostredníctvom práce Výboru ministrov, ktorý pripravuje odporúčania o globálnom vzdelávaní pre všetky členské štáty Rady Európy. Toto odporúčanie by bolo svojho druhu jedinečným a dodával by tak formálny politický rámec pre túto tému. Táto práca je vykonávaná prostredníctvom Riadiaceho výboru Rady Európy pre vzdelávanie (CDED) so zástupcami všetkých ministerstiev školstva z 47 členských štátov, ale konečné rozhodnutie je prijaté Výborom ministrov s predstaviteľmi MZV. Dôležitým momentom je koordinácia stanovísk z MŠ a MZV s cieľom koherentného výstupu, ktorý by viedol k prijatiu odporúčania. Vo väčšine prípadov, sú MZV pomerne dobre oboznámené s témou, ale toto nie je vždy prípad zástupcov MŠ, ktorého podpora je kľúčová. Proces podpory globálneho vzdelávania zo strany Riadiaceho výboru pre vzdelávanie sa začal v roku 2008 a prebiehajúci proces si bude zrejme vyžadovať ďalší rok, pretože potrebuje prejsť cez mnohé konzultácie predtým, než sa dospeje k spoločnému odporúčaní. Mimovládne organizácie zohrávajú kľúčovú úlohu v tomto smere ako jeden zo silných propagátorov pre G/RV smerom k ministerstvám. Existujúce štruktúry NSC môžu taktiež predstavovať pridanú hodnotu, pretože sú postavené na princípe spoločného riadenia, kde kľúčoví hráči v spoločnosti, ako sú poslanci, zástupcovia vlád, miestnych orgánov a mimovládnych organizácií („kvadrilóg“), majú možnosť podieľať sa na dialógu a rozhodovaní Centra.

Posledná časť prejavu Gordany Berjan bola venovaná dvom dôležitým procesom, ktoré momentálne prebiehajú na európskej úrovni. NSC spolu s CONCORD, DEEEP Project a ďalšími partnermi vytvorili štúdiu o tom, ako je G/RV uskutočňované v 27 európskych krajinách a Nórsku. Rada Európy iniciovala tzv. DEAR study – hĺbkovú štúdiu o tom, ako sú využívané fondy EÚ na účely G/RV. Podľa výsledkov štúdie vytvorí Rada Európy vlastnú stratégiu o G/RV a zvyšovaní povedomia. V súčasnosti na štúdii pracujú štyria konzultanti, navštevujú všetky krajiny s cieľom vytvoriť posudok, ale rovnako použijú aj správy z národných seminárov. V tomto smere preto aj samotné semináre môžu ovplyvniť celkovú stratégiu. Výsledná štúdia bude prezentovaná v októbri 2010 v Bruseli.

3.2. Súčasná situácia G/RV na Slovensku

Po úvodnej časti pokračoval seminár dvoma prezentáciami o G/RV na Slovensku – časť o základných a stredných školách prezentoval **Andrej Návojský** z organizácie Človek v ohrození a časť o vysokých školách/univerzitách **Ivana Raslavská** z Nadácie PONTIS. Podľa tohto tematického zamerania boli vytvorené aj dve pracovné skupiny, ktoré pracovali a diskutovali počas seminára.

Pri rozoberaní problematiky G/RV na Slovensku sa vyprofilovalo niekoľko kľúčových tém.

Jednou z nich je používanie **terminológie**. Odlišný prístup a chápanie prítomných tém medzi rozličnými aktérmi vedie okrem iného aj k nejednotnej terminológii, čo však vytvára priestor pre diskusiu. Na Slovensku sa najčastejšie

používajú termíny globálne vzdelávanie, rozvojové vzdelávanie alebo ich kombinácia – globálne rozvojové vzdelávanie. MZV SR kladie dôraz na pojem "rozvoj", čiže témy vzdelávania súvisiace s rozvojovými krajinami a s rozvojovou spoluprácou, ktoré sú súčasťou agendy tohto rezortu. V súlade s touto terminológiou t.j. termínom rozvojové vzdelávanie sa spravidla stotožňuje aj akademická obec na vysokých školách, ktorá sa v rámci výučby povinných a voliteľných predmetov užšie špecializuje a ide do hĺbky jednotlivých tém, rovnako zodpovedá už za odbornú prípravu budúcich rozvojových pracovníkov. Pedagógovia na stredných školách a pedagogických vysokých školách sa naopak najviac prikláňajú k termínu globálne vzdelávanie, ktoré zahŕňa širšiu problematiku spojenú so vzájomnou prepojenosťou Severu – teda rozvinutých krajín a Juhu – krajín rozvojových a výchovy žiakov k solidarite a ich scitlivosti voči rozvojovej problematike

Ďalšími z otázok, ktoré sa objavili, sú **definícia** G/RV, začlenenie G/RV v rámci formálneho a neformálneho vzdelávania a tiež **stratégia** G/RV a proces jej presadzovania. Medzi pedagógmi na stredných školách prevláda názor, že nie je potrebné zavádzať nový predmet globálneho vzdelávania. Na úrovni stredných škôl je realistickejší spôsob integrácie globálnych tém formou prierezovou v už vyučovaných predmetoch.

Aktivity na vysokých školách majú na rozdiel od stredoškolského vzdelávania dve dimenzie, zdôraznila Ivana Raslavská. Jedna sa týka aktivít mimovládnych organizácií a mimoškolských aktivít akademikov a študentov napr. vo forme neformálnych diskusií, podujatí, premietaní a pod. Druhou dimenziou je formálne vzdelávanie vo forme povinných, alebo povinne voliteľných predmetov, ktoré pripravujú študentov pre odborné pôsobenie v rozvojovej oblasti. Perspektívou týchto aktivít v rámci formálneho vzdelávania je do budúcnosti založenie tzv. rozvojových štúdií, ktoré by pripravovali absolventov na profesionálne pôsobenie v rozvojovej praxi. Slabinou všetkých stupňov vzdelávania v súčasnosti je nedostatok skúseností, materiálov, publikácií a inovatívnych metód výučby pre učiteľov pri výučbe globálnych a rozvojových tém.

Andrej Návojský zdôraznil potrebu budovania systematickej oficiálnej štátnej podpory pre program globálneho vzdelávania na Slovensku a stručne predstavil ciele a štruktúru budúcej stratégie G/RV, ktorá bude vypracovaná odborným pracovným tímom pod vedením Platformy MVRO v rámci dotačného programu MZV.

Bolo spomenuté, že v tejto fáze, je pomerne ťažké uskutočniť overiteľnú analýzu situácie, pretože sa v súčasnosti zúčastňujú rôzni aktéri na Slovensku na tvorbe G/RV, ktorí nie sú vzájomne prepojení a ich činnosti a programy sú často spontánne a roztrieštené. Z tohto dôvodu Andrej Návojský pripravil stručný prehľad hlavných bodov na prerokovanie počas semináru ako aj počas ďalších stretnutí pracovných skupín po seminári.

Všetky kľúčové otázky spolu s možnými odpoveďami sa nachádzajú v tabuľke SWOT analýzy (vnútorných silných a slabých stránok v súvislosti s vonkajšími príležitosťami a hrozbami) tak, ako ich načrtol Andrej Návojský.

SWOT analýza GRV na Slovensku

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
VNÚTORNÝ PÓD	G/RV ako súčasť školských vzdelávacích programov (vďaka školskej reforme) - Existujúce materiály (príručky, metodiky) pre základné a stredné školy, ktoré pokrývajú základné témy G/RV - Záujem pedagógov a žiakov o globálne témy (hoci neexistuje prieskum, existuje záujem o projekty, kurzy venujúce sa G/RV) - Portál www.rozvojovjevzdelavanie.sk ktorý vznikol aj vďaka spolupráci s Metodickým centrom v Prešove - Inovatívne projekty a metódy – existujúce projekty prinášajú do škôl kritické myslenie a rozvíjajú kľúčové kompetencie - Prierezovosť globálnych tém vo vyučovaní - Projekty podporené EC garantujú dlhodobejšiu prácu so školami	- Absencia jasného definovania obsahu, cieľov a metód G/RV - Nedostatok odborníkov/čok na tému G/RV - Absencia G/RV v štátnom vzdelávacom programe - Živelnosť začleňovania G/RV do škôl - Nedostatočná komunikácia medzi hlavnými aktérmi (MVO, MŠ SR, ŠPÚ, MPC...) - Chýbajúca stratégia G/RV - Takmer monopolné postavenie MVO v procese začleňovania G/RV do škôl - Nepripravenosť budúcich pedagógov na G/RV

	PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
VONKAJŠÍ PŮVOD	- existencia multikultúrnej výchovy (hoci tiež v živej forme) - dve pracovné skupiny G/RV (na úrovni Platformy MVRO, aj na MZV) - Schopnosť reagovať na aktuálne vzdelávacie potreby - Inšpirácia stratégiami iných krajín EÚ - Možnosť budovania kapacít v rámci medzinárodných výmen skúseností - Skúsenosti MVO z procesu začlenenia príbuzných tém (napr. MKV – multikultúrna výchova) - Projekty podporené Európskou komisiou - Každodenná prítomnosť a vplyv globálnych tém na Slovensko	- Nízka politická podpora témy rozvojovej pomoci - Neochota škôl k začleneniu novej témy v ŠVP (štátnych vzdelávacích programoch) - Nezhoda pri tvorbe stratégie GRV medzi jednotlivými aktérmi

Podrobnejší prehľad o aktuálnej situácii ako aj analýzy potrieb budú súčasťou pripravovanej stratégie G/RV. Tá bude predstavená Platformou MVRO a ich spolupracovníkmi pre MZV SR v októbri 2010. Navrhnutá stratégia G/RV bude zahŕňať tri hlavné časti:

- Analytická časť:
 - súčasná situácia na Slovensku,
 - hlbšia SWOT analýza,
 - analýza potrieb a príležitostí,
 - porovnávacia analýza ostatných krajín EÚ, ...
- Časť venovaná vymedzeniu pojmov:
 - najmä konceptu RV, použitie ekvivalentov G/RV
 - identifikácia hlavných otázok, cieľov a princípov G/ RV
 - identifikácia kľúčových aktérov, ...
- Strategická časť:
 - akčný plán a dlhodobá vízia,
 - návrh konkrétnych opatrení, ktoré sa majú prijať
 - finančný rámec, ...

3.3. Pracovná skupina č. 1

G/RV na základných a stredných školách

Prvá pracovná skupina bola vytvorená z pracovníkov MVRO, zástupcov škôl, zástupcov Štátneho pedagogického ústavu (ŠPÚ) a metodicko-pedagogických centier (MPC). Táto pracovná skupina bude pokračovať v spolupráci na príprave jednej časti G/RV stratégie zameranej na základné a stredné školy.

Obsah pracovných skupín bol definovaný nasledovne:

1. Kľúčoví aktéri
2. Forma začleňovania G/RV do škôl (*prvý deň*)
3. Definícia kľúčových tém stratégie GRV (*druhý deň*)

1. Kľúčoví aktéri

Ako kľúčoví aktéri boli identifikované nasledovné inštitúcie:

Ministerstvo zahraničných vecí (MZV)

Hoci je návrh Národnej stratégie G/RV pripravovaný platformou MVRO, MZV ho musí prijať a zariadiť jeho schválenie vládou. Kontaktnou osobou je p. Ingrid Ružičková z Odboru humanitárnej a rozvojovej pomoci (ORPO). Na otázku, či

je MZV otvorené širšiemu konceptu GV alebo má záujem sústrediť sa radšej na RV, p. Ružičková odpovedala: „*Naším primárnym zámerom je to, aby ľudia rozumeli rozvojovej pomoci, preto je dôležité, aby sme sa zamerali na RV, hoci názov v osnovách môže byť GV.*“ Ide o osobný názor p. Ružičkovej, nie oficiálne stanovisko MZV.

Ministerstvo školstva (MŠ)

V minulosti prebiehala komunikácia s p. Augustovou. Kvôli veľkej fluktuácii zamestnancov a zamestnankýň nie je zrejmé, kto za túto problematiku zodpovedá v súčasnosti, je však potrebné obrátiť sa na Sekciu regionálneho školstva. Podľa Nory Beňáčkovej prebiehala dobrá spolupráca medzi MZV a MŠ na úrovni štátnych tajomníkov v rokoch 2006-2007. Komunikácia bola spojená s neminutými financiami pre zahraničných študentov, ktoré boli nakoniec použité na tvorbu nových metodík prostredníctvom spolupráce MVRO a Metodicko-pedagogického centra.

Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ)

ŠPÚ nesie zodpovednosť za Štátny pedagogický program na národnej úrovni. Kontaktnou osobou je pani Nogová, zástupkyňa riaditeľa. ŠPÚ je priamo riadenou organizáciou Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Medzi jeho hlavné aktivity patrí riešenie otázok v oblasti:

- reformy a zmien v obsahu výchovy a vzdelávania,
- garancií Štátneho vzdelávacieho programu
- rezortného výskumu, aplikovaného pedagogického výskumu
- odborného-metodického riadenia škôl a školských zariadení, najmä pri tvorbe Školských vzdelávacích programov
- prípravy pedagogickej dokumentácie pre školy a školské zariadenia v oblasti všeobecného vzdelávania
- ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov

Metodicko-pedagogické centrá (MPC)

MPC nedávno prešli transformačným procesom a stali sa regionálnymi pracoviskami v snahe priblížiť vzdelávanie bližšie k pedagogickým a pedagógom. MPC sídli v Bratislave, ale nachádza sa v každom regióne. Regionálne centrá sa profilujú v určitej téme, avšak zatiaľ je obtiažné zhodnotiť, či sú zmeny v centrách prospešné. Keďže MPC v Prešove má skúsenosti s témou G/RV, pravdepodobne ju bude zastrešovať. Spolupráca s MPC predstavuje spôsob, akým Platforma MVRO môže začleniť G/RV do škôl, keďže verejnosť tejto problematike nerozumie. Informácia z jedného pracoviska sa môže dostať aj do iných pracovísk, najmä prostredníctvom mesačných porád v oblasti metodiky a vzdelávania. Podľa zástupcov MPC Prešov by GRV nemalo byť centralizované, ale ponúkané na báze dobrovoľnosti.

Pedagogické školy/univerzity

Vysoké školy/univerzity majú v rámci vzdelávacieho systému autonómiu, MŠ im poskytuje iba rámec, iné je to v prípade pedagogických škôl, ktoré sú previazané na národnú stratégiu. Preto dáva zmysel zahrnúť pedagogické školy pod túto pracovnú skupinu. Dôležitosť VŠ/univerzít spočíva v príprave budúcich pedagogičiek a pedagógov. V rámci prípravy by mali byť učiteľky a učelia pripravení komplexnejšie, v spojitosti s rozvíjaním zručností a vedomostí. Spolupráca môže mať rôzne podoby:

- Pre-graduálna príprava

- Ponuka kurzov zameraných na G/RV

- Rozšírenie didaktík, teórií vzdelávania (v súčasnosti existuje v rôznych formách, metódach, metodikách, informačných zdrojoch, DVD, atď.)

- Spolupráca s MVRO (cez ukážkové hodiny na ktorých študentky a študenti získajú skúsenosti, ktoré môžu ďalej použiť v praxi)

- Akreditácia nových kurzov, ktoré môžu vyvolať tlak na začlenenie G/RV do rozvrhu. Na Metodickom centre existuje komisia, kde je možné akreditovať si program kontinuálneho vzdelávania. Najbližšia akreditácia sa uskutoční v r. 2011. Predpokladá sa, že všetky moduly budú predložené až v rámci implementácie stratégie.

Na pedagogických školách už existuje voliteľný predmet „Globálne a európske dimenzie“. Medzi povinné predmety pedagogické školy zvyčajne zaraďujú tie, ktoré sú v Štátnom pedagogickom programe (ŠPP). Znamená to, že ak by sa G/RV objavilo v ŠPP, mohlo by byť zaradené medzi povinné predmety a G/RV by to zároveň dodalo väčšiu váhu. Je dôležité, aby boli študentky a študenti postupne na tieto témy „zcitľovovaní“. Hoci sa ešte témy G/RV neobjavujú v ŠPP, v rámci 20-30% voľného vyučovacieho priestoru môžu byť zakomponované do predmetu.

2. Forma začlenenia G/RV do škôl

Existuje viacero spôsobov, ako môžu slovenské MVRO a ďalšie inštitúcie realizovať svoje vzdelávacie programy:

1. akreditácia vzdelávacích programov
2. verejné obstarávanie - poskytnutie lektorov na programy MPC
3. priamo na školách

Akreditácia vzdelávacích programov

Vzdelávacie programy sú akreditované en bloc. Garanti, lektori jednotlivých programov z jedného regiónu sa prostredníctvom komunikácie môžu dostať aj do iného regiónu.

1. novembra 2009 bol schválený Zákon o pedagogických zamestnancoch, ktorý obsahuje Vyhlášku o kontinuálnom vzdelávaní. Podľa tohto zákona je päť skupín aktérov, ktoré sa môžu podieľať na vzdelávacích programoch:

1. Ministerstvo školstva a priamo riadené organizácie (napr. MPC, ktorých vzdelávacie programy sú ponúkané učiteľom zadarmo, finančné krytie je zabezpečené štátnymi rozpočtovými peniazmi alebo prostredníctvom fondov Európskej únie)
2. Konkrétne školy
3. Vysoké školy
4. Právnické osoby, ktorých predmetom činnosti je realizácia vzdelávacích programov
5. Cirkvi

Keď napríklad MPC realizujú veľký program, musia ísť cestou verejného obstarávania a nemôžu zadať diskriminačné podmienky, čo otvára priestor na spoluprácu s MVRO.

Výhodou a motivačným faktorom ponuky akreditovaného vzdelávacieho programu je, že účasťou na ňom učelia/lky získavajú kredity, ktoré ich oprávňujú dostať kreditový príplatok. Účasť na vzdelávacích programoch je pre učiteľov na báze dobrovoľnosti, realizujú ho len tí a tie, ktorí sa prihlásia. V pracovnom čase je na uvoľnenie učiteľa potrebný súhlas riaditeľa. Získané kredity musia súvisieť s jeho či jej špecializáciou. Okrem účasti na celom vzdelávacom programe zákon umožňuje získať kredity aj overením kompetencií, pričom výstupný certifikát je rovnaký.

Každá škola by mala mať vypracovaný svoj vzdelávací program (napr. Zelená škola, Globálna škola a pod.) a podľa neho by mal byť pripravený aj program profesijného vzdelávania učiteliek a učiteľov. Škola môže v rámci svojho rozpočtu použiť 2% prostriedkov na vzdelávanie učiteľov, avšak tieto peniaze nie sú viazané a môžu sa použiť aj na iné účely. MPC očakáva, že po troch rokoch bude na Slovensku široká ponuka vzdelávacích programov, spomedzi ktorých si školy budú môcť vybrať.

Dôležitými aktérmi sú samotné školy, ktoré si tiež môžu požiadať o akreditáciu vlastného vzdelávacieho programu a MPC ich môžu naučiť ako torobiť.

MVRO môžu požiadať o akreditáciu pre vzdelávacie programy priamo alebo v spolupráci s MPC vypracovať vzdelávací program a o akreditáciu požiada MPC. Pri realizácii projektu ponúkne MVO lektorov, ktorí budú zaplatení a daní program bude pre učiteľov bezplatný.

MVRO môžu do tohto procesu vstúpiť cez vzdelávanie učiteliek a učiteľov alebo cez začlenenie tém do vzdelávacích programov.

Na Slovensku existujú rozličné typy vzdelávacích programov: aktualizčné (20-60 hodín), inovačné, aktivačné, funkčné. V ponuke sú základné aj nadstavbové moduly. Forma výučby môže byť prezenčná, distančná alebo kombinovaná.

Vzdelávacie programy sa delia na:

1. Štátny vzdelávací program
2. Školský vzdelávací program – jednoduchší, prístupnejší, priechodnejší. Vytvára si ho škola na svoje vlastné podmienky podľa toho čo uzná za vhodné.
3. Školský výchovný program – pre voľno časové aktivity, školské kluby, internáty, záujmové krúžky, centrá voľného času.

Organizácia Špirála (MVO, pozorovateľ Platformy MVRO) má podobný typ skúsenosti - podarilo sa im, aby bola environmentálna výchova a vzdelávanie pre základné a stredné školy schválená ako prierezová téma v Štátnom vzdelávacom programe.

Tá je zadefinovaná v rámcovej a cieľovej rovine, obsahová téma nie je zverejnená. Keďže táto téma nie je dokončená, je možné ju obsahovo zadefinovať ako súčasť GRV. Na jej príprave a realizácii sa podieľa neformálna medzirezortná a medzisektorová skupina zložená z ľudí z MŠ a MŽP, ktorá spolupracuje so Špirálou.

Motivácia škôl, ktoré sa rozhodujú pre G/RV môže byť veľmi rozdielna – iniciovaná vedením školy, učiteľkou/om alebo predchádzajúcou skúsenosťou so spoluprácou s MVRO, atď.

Vzdelávacie programy na školách

Spolupráca je vytváraná na základe projektov na objednávku. Ak by existoval tlak, mohli by sa tieto témy objaviť v týchto typoch projektov. Grantové výzvy sú oznamované SAMRS cez internetovú stránku MZV. Na Sekcii európskych záležitostí beží operačný program „Vzdelávanie“ s cca 300 indikátormi (za výber indikátorov zodpovedá p. Kováčiková). V minulosti boli realizované výzvy pre učilištia/stredné odborné školy, gymnáziá, marginalizované rómske komunity a v súčasnosti pre základné školy. G/RV by mohlo byť začlenené pod program „Premena tradičnej školy na modernú“, pretože v rámci neho môžu organizácie získať grant.

Možné spôsoby začlenenia G/RV do školských osnov:

1. ako samostatný predmet – najneschodnejší spôsob, pretože tento typ vzdelávania nie je integrovaný
2. začlenenie témy do iných predmetov – najkomplikovanejší spôsob, ale aj najefektívnejší. Rovnako môže byť použitý model kľúčových kompetencií, ktorý je obsiahnutý v Zákone o pedagogických zamestnancoch. Pozornosť je venovaná na výstup zo vzdelávania a dané témy môžu byť začlenené do všetkých predmetov
3. G/RV je obsahovo najpríbuznejšie etickej/náboženskej výchove – podobne je na tom aj globálna výchova
4. ako prierezová téma

Diskusia k téme, príspevky:

- V rámci kontinuálneho vzdelávania učiteľov je potrebné oboznámiť sa so širokým spektrom tém
- Nesústrediť sa len na RV, ale ísť hlbšie do GV
- Naše učiteľky a učitelia nie sú pripravení na kľúčové kompetencie – potrebujú nástroje, inšpirácie, aktivity
- G/RV by nemalo byť predmetom ani témou, ale istou širšou globálnou dimenziou
- Na tvorbu konkrétnych tematických aktivít pre predmety je potrebný tím odborníkov a odborníčok – existuje množstvo metodických materiálov, nie sú však integrované
- Priestor pre MVRO je vytvorený, učitelia a školy majú väčší priestor pre vlastné témy, ale nie sú pripravení na túto zmenu
- Učiteľky a učitelia potrebujú tréningy, metodické materiály, info sadu, ako ich použiť
- Je potrebné inšpirovať sa zahraničnými skúsenosťami

Diskusia o začlenení prierezových tém

Jednou z rozpracovaných prierezových tém je multikultúrna výchova. Študentky a študenti pedagogických VŠ sú tiež vedení k prierezovým témam ako fundamentálna etika, environmentálna etika, etika a politika, atď. Mnohokrát však nie sú uspokojivo prepracované, občas chýba obsah a zostavené sú len témy. Vhodným riešením by bola spolupráca s katedrami pedagogiky alebo vedením školy, takže témy by bolo začlenené do konkrétnych predmetov (matematika, geografia, jazyky).

Človek v ohrození kontaktoval všetky katedry Pedagogickej fakulty UK v Bratislave, reakcie a záujem boli rôzne. Podľa mini prieskumu na tej istej fakulte, pedagógovia oceňujú, ak je obsah osnov nastavený „zhora“. Reforma, ktorá umožňuje pedagógom začlenenie vlastných tém do osnov nie je až tak využívaná, najmä kvôli vyššiemu veku pedagógov a ich učebnej rutine.

Ďalšou z možností je spôsob cez Štátny vzdelávací program, pretože jeho obsah je pre školy záväzný. Začlenením tém do pedagogicko-organizačných pokynov by tiež mohlo byť nápomocné, keďže majú pre školy odporúčací charakter a školy by ich mohli zaradiť do osnov, najmä kvôli spätnej väzbe v budúcnosti. Tento proces je však potrebné opakovať každý rok.

Česká skúsenosť odporúča proces PEER Review a angažovanie Štátnej školskej inšpekcie.

3. Definícia kľúčových tém

Odporúčaný obsah návrhu Národnej stratégie G/RV na Slovensku

1. Definícia kľúčového cieľa a špecifických cieľov G/RV
2. Definícia tém G/RV
3. Definícia terminológie
4. Forma začlenenia G/RV do osnov
5. Vzdelávanie učiteľov a budúcich učiteľov
6. Identifikácia kľúčových aktérov
7. Národné, európske a medzinárodné východiská, odvolanie sa na európske dokumenty a medzinárodné súvislosti, odvolanie sa na národné dokumenty a procesy
8. Analýza situácie – mapovanie existujúcich zdrojov a status quo
9. Pedagogické východiská, ciele a metódy G/RV
10. Implementačný plán
11. Monitoring a evaluácia
12. Finančné zabezpečenie

Diskusia

Stratégia v Českej republike obsahuje analytickú a strategickú časť, pre každý cieľ sú navrhnuté opatrenia. Pri práci začínali v ČR s veľmi podrobnými cieľmi, ale naučili sa, že je potrebné sa pohybovať na určitej všeobecnej rovine. Za dôležité považovali tiež publicitu G/RV - podpora médií je súčasťou stratégie (medializácia príkladov dobrej praxe, organizovanie prieskumov verejnej mienky). V stratégii je tiež zadefinované finančné zabezpečenie a dôležitým prínosom je aj angažovanosť učiteliek a učiteľov, ktorí sa vyjadrujú k jednotlivým témam.

Definícia kľúčových tém

V rámci diskusie boli navrhnuté viaceré kľúčové témy, napr.:

- Miléniové rozvojové ciele OSN
- globálne témy – globalizácia
- osvedčené slovenské praktiky – tzv. „best practices“

Príklad z Veľkej Británie prináša 6 veľkých tematických celkov, ktoré dávajú väčšiu pružnosť učiteľom a školám ako pracovať s prierezovými témami a ako ich naplniť obsahom:

- Globalizácia a globálna previazanosť
- Identita a kultúrna rozmanitosť
- Ľudské práva a sociálna spravodlivosť
- Konflikty a mierové vzdelávanie
- Environmentálne témy
- Trvalo udržateľný rozvoj

K tomu pridali 8 kľúčových konceptov, ktoré zahŕňajú budovanie mieru a pod. (viď britskú stratégiu)

V Českej republike boli do Stratégie zahrnuté tieto oblasti:

- Globalizácia a vzájomná závislosť jednotlivých častí sveta
- Ľudské práva
- Globálne problémy – chudoba a nerovnosť, životné prostredie, konflikty a násilie
- Humanitárna pomoc a rozvojová spolupráca

Princípy vychádzali z britských konceptov a čiastočne z iných zdrojov:

- Globálna zodpovednosť
- Participácia
- Solidarita
- Udržateľný rozvoj

Už existujúce témy majú v pláne v Českej republike rozšíriť, zahrnúť pod globálnu dimenziu a rozšíriť ich o rozvojový aspekt. Stratégia je dlhodobá, je záujem aby určité témy zasahovali do všetkých predmetov prierezovo, témy sa

potrebujú ďalej vyvíjať a rozvíjať (napr. environmentálna výchova prechádza k výchove k udržateľnému rozvoju až k udržateľnému ústupu).

Hoci v Čechách vymedzili témy, dôležité boli pre nich princípy, ktoré chcú využiť v rámci evaluácie, pri ktorej chcú zisťovať najmä postoje a hodnoty. Témy sú skôr obsahom, na ktorého základe je snaha budovať určité kompetencie a postoje.

Spolupráca na návrhu stratégie musí byť etablovaná na pevných základoch, aby bola systematická, sú potrební garanti/ky, vyškolení experti/ky, je potrebné podchytiť skupinu ľudí, ktorí by G/RV zastrešovali z pedagogického hľadiska. Dôležitý je monitoring a evaluácia, ktorá chýba aj v rozvojovej spolupráci. Len s nimi môžu MVRO poznať svoje silné a slabé miesta. Vzdelávanie je skôr kvalitatívny proces – tu je ešte ťažšie zmerať dosiahnutú zmenu.

Pracovná skupina zameraná na G/RV na základných a stredných školách by mala na návrhu Národnej G/RV stratégie začať pracovať v júni 2010 v Bratislave. Reprezentovaná bude zástupkyňami a zástupcami z jednotlivých kľúčových aktérov. Stretnutia by sa mali uskutočňovať raz mesačne.

Hlavné témy vznesené v rámci diskusie tejto pracovnej skupiny v priebehu seminára sú zhrnuté v tabuľke. Budú postupne hlboko prediskutované počas ďalších pracovných stretnutí a výstupy z rokovaní budú začlenené do návrhu stratégie G/RV.

Kľúčové témy na diskusiu		
Základné a stredné školy		
Otázka	Návrh	Súvisiace témy, okruhy
1. Akú terminológiu použiť?	Globálne	- globálna previazanosť, globálny Sever, globalizácia, rozvoj kritického myslenia, uvedomenie si ako moje konanie ovplyvňuje dianie vo svete
	Rozvojové	- rozvojové témy, globálny Juh, Miléniové rozvojové ciele OSN, súčasť GV podobne ako MKV či environmentálne vzdelávanie, podpora rozvojovej spolupráce
2. Ako definovať G/RV?	Ako širšie postavené tematické celky?	- Globalizácia a globálna previazanosť - Identita a kultúrna rozmanitosť - Ľudské práva a sociálna spravodlivosť - Konflikty a mierové vzdelávanie - Environmentálne témy - Trvalo udržateľný rozvoj
	S dôrazom na rozvojové vzdelávanie?	- Rozvojová spolupráca - Miléniové rozvojové ciele OSN - Chudoba
	Ako presne definovať jednotlivé témy?	- Migrácia, ľudské práva, Fair trade, Globalizácia, svetový obchod, Riešenie konfliktov a svetový mier, Rozvojová pomoc, Participácia a aktívne občianstvo, Chudoba, Životné prostredie a udržateľný rozvoj, Interkultúrny dialóg, Rodová rovnosť, Zdravie a problematika HIV-AIDS
3. Ako a kedy začleniť G/RV do vzdelávacích programov?	Nová prierezová téma?	
	Samostatný predmet?	
	„Globálna dimenzia“ v existujúcich témach a predmetoch?	

	Rozvojové vzdelávanie?	
	Mimorozvrhové aktivity?	
4. Stratégia GRV na Slovensku a advokačný proces	- Analýza východiskovej situácie	
	- Identifikácia cieľov a stratégií	
	Identifikácia zainteresovaných aktérov	
	Vypracovanie stratégie	
	Akčný plán	

3.4. Pracovná skupina č. 2

G/RV na vysokých školách/univerzitách

Druhú pracovnú skupinu tvorili pracovníci MVRO, zástupcovia akademickej sféry a vysokých škôl (na národnej a medzinárodnej úrovni). Táto pracovná skupina bude pokračovať v spolupráci na príprave časti stratégie G/RV zameranej na vysoké školy.

Pracovná skupina bola rozdelená do dvoch častí - prvý deň prebehli diskusie o spolupráci MZV/MŠ a mimovládnych organizácií v kontexte univerzít. Téma bola najprv prezentovaná **Ivanou Raslavskou** (Nadácia Pontis) a diskusia následne facilitovaná **Jánom Mihálikom** (PDCS).

Druhý deň pracovnej skupiny bol zameraný na G/RV na vysokých školách, výmena skúsenosti a budovanie partnerstiev v rámci G/RV na vysokých školách s Írskom, Rakúskom a Portugalskom. Stretnutie viedli **Ján Mihálik** (PDCS), **Ivana Raslavská** (Nadácia PONTIS) a **Iveta Námerová** (Človek v ohrození).

Obsah pracovných skupín bol definovaný nasledovne:

1. Definícia pojmov a formy začlenenia G/RV na univerzitách
2. Spolupráca MZV SR / MŠ a mimovládnych organizácií v rámci vysokých škôl (*prvý deň*)
3. G/RV na univerzitách na Slovensku (*druhý deň*)

1. Definícia pojmov a foriem začlenenia G/RV na univerzitách

Terminologický diškurz je prítomný aj v rámci pôsobenia G/RV na vysokých školách/univerzitách. V ich kontexte sa pojem rozvojové vzdelávanie javí ako priechodnejší. Jednou z možností je dosiahnuť rozvojové štúdiá ako špecifický študijný program, ktorý by sa venoval príprave odborníkov a odborníkov do praxe. Zároveň by sa tým vytvoril priestor pre vznik vedy a výskumu, teda aj predpoklady pre efektívne meranie ukazovateľov, monitoring rozvojovej spolupráce, evaluáciu rozvojových stratégií a najmä tvorbu efektívnych a konkurencieschopných rozvojových stratégií Slovenskej republiky do budúcnosti.

Polemika o forme zaradenia RV do existujúcich vzdelávacích programov zahŕňa štyri možnosti:

- Prierezová téma v rámci existujúcich vzdelávacích programov
- Voliteľný predmet
- Povinný predmet
- Akreditovaný študijný odbor

Na VŠ v SR sú potrebné inovácie – na týchto typoch škôl je v súčasnosti prítomný určitý vekový limit medzi pracovníkmi a pracovníčkami, veľká priepasť medzi staršími a novými vedami, ktoré nemajú odborníkov, ktorí by

mali byť reprezentantmi zmeny. V SR existujú experti a expertky na prácu v teréne, ale zastúpenie medzi akademikmi absentuje. Na presadenie globálnych tém a štúdií je potrebná intenzívnejšia spolupráca s akademikmi (väčšina projektov bola skôr zameraná na študentov). Tí môžu prispieť k tomu, že tu bude vytvorený určitý tlak aj zo strany škôl, keďže tlak mimovládnych organizácií je nedostatočný

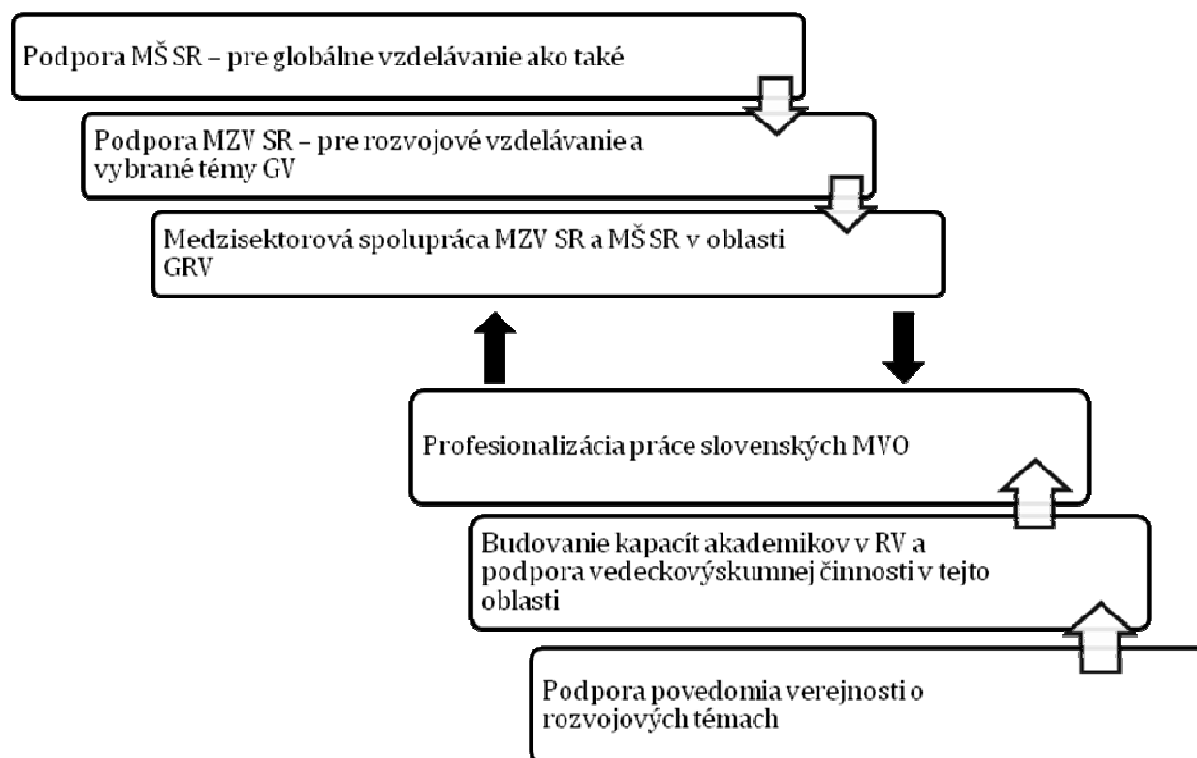
Hlavnými problémami začlenenia G/RV na slovenské VŠ a univerzity sú: nedostatočná podpora G/RV na VŠ „zhora“, nedostatočné kapacity akademikov, nedostatok príležitostí a teda viditeľne nižšia angažovanosť študentov a študentiek, nedostatok absolventov a absolventiek v akademickom pôsobení, aj v praxi. Medzi hlavné prekážky patrí akreditácia univerzít (oslabuje záujem a kapacity univerzít byť zapojený do projektov a spolupráce s MVRO), nedostatok expertov/iek, výskumu a slabá spolupráca aktérov G/RV.

G/RV ako prierezová téma na VŠ/univerzitách už existuje v rámci aktuálne založených globálne orientovaných predmetoch. Na niektorých VŠ najmä so zameraním na medzinárodné vzťahy, zdravotnú a sociálnu prácu sú témy RV ponúkané ako voliteľný predmet a majú veľmi pozitívnu spätnú väzbu od študentov. Povinný predmet potrebuje garanciu, odborníkov. Akreditovaný študijný program, alebo odbor (ktorý je už štandardom v západných európskych krajinách) je ešte o triedu vyššie, vyžaduje viac odborníkov a manažment odboru.

ODA už poskytla 5 grantov na GV na slovenských VŠ a niektoré školy (FSEV UK, FMV EU, FEP BVŠP, UMB BB) začlenili GV do svojich rozvrhov vo forme voliteľných predmetov alebo majú študentky a študenti možnosť napísať na tieto témy bakalársku alebo diplomovú prácu.

V súčasnosti sa už diskutuje o založení rozvojových štúdií (vzdelávanie rozvojových pracovníkov a teoretikov), výskumné a vedecké aktivity (ktoré by zabezpečili odborníkov pre kvalitatívnu evaluáciu ODA, formuláciu odborných odporúčaní pre zlepšenie efektivity poskytovania rozvojovej pomoci), budovanie knižníc, info-webov, internetových sociálnych sietí, think tankov.

Možnosti spolupráce a kľúčové aspekty, ktoré sú nutné k dlhodobej a systematickej zmene v oblasti rozvojového vzdelávania na vysokých školách načrtla Ivana Raslavská v nasledujúcej schéme.

Pre zlepšenie situácie v oblasti G/RV je odporúčaná koordinácia aktivít „zhora“ aj iniciatíva „zdola“. O aktivitách „zhora“ hovoríme o vôli zo strany MŠ SR systematicky podporovať stredné a vysoké školy, aby mohli rozvíjať kapacity pedagógov, študentov a akademikov v tejto oblasti. Rovnako MZV SR by sa vzhľadom na medzinárodnú orientáciu tohto rezortu malo zamerať na intenzívnu podporu škôl a osvetové aktivity v rámci vybraných tém GV, ktoré sú v súlade s aktivitami tohto rezortu (t.j. rozvojová spolupráca, teritoriálne zamerané predmety a programy orientované na prioritné a programové krajiny slovenskej rozvojovej spolupráce, vzdelávanie a prípravu rozvojových a humanitárnych pracovníkov a pod.). Pre koordináciu a zabezpečenie komplementarity aktivít oboch rezortov je nutná medzirezortná spolupráca MŠ SR a MZV SR, aby sa zosúladiť budovanie kapacít vzdelávacích inštitúcií s potrebami v rámci Slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce.

Pod zmenami „zdola“ rozumieme vlastnú iniciatívu akademikov a záujem o budovanie kapacít v oblasti G/RV (cez metodické materiály, tréningy, návštevy projektov v rozvojových krajinách, prezentácie, knižnice), rovnako ako v zaangažovaní sa vo výskumných a vedeckých aktivitách v tejto oblasti. Na druhej strane je nutná aj profesionalizácia práce MVRO, aby tak mohli byť zdrojom dát a informácií s praxe pre akademický sektor. Súčasťou transferu praktického know-how MVRO by mala byť aj intenzívna spolupráca so študentmi a študentkami (stáže, prenos skúseností do praxe) a podpora povedomia verejnosti o rozvojovej problematike.

Ak má systém rozvojového vzdelávania dlhodobo a efektívne fungovať, je veľmi dôležité, aby bola medzi vládnymi inštitúciami, VŠ a MVRO budovaná systematická a koordinovaná spolupráca.

2. Spolupráca MZV, MŠ a MVRO v kontexte VŠ na Slovensku

Cieľom pracovnej skupiny boli:

- Výmena informácií
- Diskusia o možnostiach prítomných organizácií v procese prípravy Stratégie G/RV na Slovensku

Kľúčové témy na diskusiu:

- kapacity a podmienky expertov
- akreditácia
- „požiadavky trhu“

Diskusie

Prvý národný seminár o G/RV na Slovensku sa konal v máji 2005 v Košiciach za prítomnosti mnohých zástupcov. Seminár bol organizovaný Centrom Sever-Juh Rady Európy, ale výstupy z neho nie sú až také viditeľné. Odvtedy bola spolupráca s relevantnými ministerstvami vedená najmä prostredníctvom MVRO.

Možnosti slovenských VŠ sú v súčasnosti obmedzené na ad hoc aktivity počas voliteľných predmetov. Potreba začlenenia tém G/RV sa objavila najmä vďaka záujmu študentiek a študentov a taktiež boli na VŠ vytvorené isté aktivity a iniciatívy.

Dôležitou časťou je, príprava budúcich učiteľiek/ov môže byť podporená nasledovne:

- Akademická spolupráca – možnosti spolupráce, tiež súvisiace so spoluprácou so susednými krajinami, motivácia absolventov a absolventiek pracovať v oblasti G/RV, pedagogické minimum
- Uplatnenie študentiek/ov v praxi (stáže, prepojenie teórie a praxe)
- Výskum – absencia výskumu, financií, pozícia MVRO

Je nevyhnutné, aby boli vedené diskusie so zástupcami decíznej sféry VŠ, je potrebné zistiť, aké sú ich požiadavky a vízie v tejto oblasti. Doposiaľ boli témy začleňované do rozvrhov na úrovni voliteľných predmetov, ktoré sú však krátkodobými riešeniami a sú vhodné viac ako tréning vo vyučovaní pre mladých doktorandov a doktorandky. Jednou z možností je vybudovanie priestoru pre G/RV na jednej VŠ and študenti z iných škôl by na zvolené kurzy chodili priamo na túto školu.

Nielen pedagogičky/ógovia z VŠ sú spôsobilí vyučovať G/RV, do výučby môžu byť zapojení aj experti a expertky z iných oblastí. Vynára sa však pri tom niekoľko otázok – kto sú títo experti na Slovensku? Aká je vízia práce expertov? Vo Veľkej Británii existuje malá aktívna skupina výskumníkov, takže ak by sa našli finančné prostriedky, slovenskí vedci by s nimi mohli urobiť výmenu, zdieľanie informácií a metodológie. Možná spolupráca by sa mohla rozvinúť aj so Slovenskou akadémiou vied (Ústav spoločenských vied a Ústav politických vied).

MŠ akredituje študijné odbory, výskum a vzdelávanie sú veľmi úzko previazané. Ak nie je výskum finančne podporený, motivácia VŠ je nízka. Na jednej strane, je vítané, ak MŠ nezasahuje do tém, na strane druhej, financie umožňujú pracovať v tejto oblasti. Značná časť výskumu závisí od iniciatívy výskumníkov a výskumníček.

Zástupca MŠ počas diskusie uviedol, že problémom aktérov G/RV je fakt, že doteraz zreteľne neuviedli, čo je cieľom rozvojového vzdelávania. MŠ môže podporiť konkrétne aktivity, ale je potrebné vychádzať z jasných stratégií, indikátoru, podľa ktorého je možné merať úspešnosť.

3.G/RV na slovenských vysokých školách

Druhý deň pracovnej skupiny sa sústredil na orientáciu G/RV na VŠ, skúsenosti a budovanie partnerstiev v rámci G/RV na VŠ v Írsku, Rakúsku a Portugalsku. Stretnutie viedli **Ján Mihálik** (PDCS), **Ivana Raslavská** (Nadácia PONTIS) a **Iveta Námerová** (Človek v ohrození).

Cieľom bolo získať novú inšpiráciu od zahraničných hostí a hostiek a urobiť plnú reflexiu slovenských podmienok. Kľúčovými otázkami sú: kde sú východiská a podmienky pre ustanovenie G/RV na slovenských VŠ? Aké stimuly tomu môžu napomôcť?

Prvá časť bola predstavená Ivetou Námerovou, ktorá pokladá rozvojové vzdelávanie/stratégiu za užitočný nástroj vzdelávania verejnosti o globálnych témach, podporuje pochopenie globálnych problémov a prispieva k pozitívnemu rozvoju krajín.

Platforma MVRO je zainteresovaná do prípravy podkladov pre Národnú stratégiu G/RV. Tím expertiek a expertov z rôznych záujmových skupín spolupracuje v rámci dvoch pracovných skupín na príprave tohto dokumentu. Participatívny proces založený na osobných kontaktoch bude potrebný aj pre ďalšiu spoluprácu, po schválení Stratégie. Výstup z práce dvoch pracovných skupín bude tiež zakomponovaný do GENE PEER Review.

Dokument by mal byť otvorený, živý, jeho aktéri by mali byť pripravení na jeho rozširovanie, ak to bude v budúcnosti potrebné. Pracovná skupina na politickej úrovni nie je v súčasnosti realizovateľná.

Diskusie

Rakúska stratégia má množstvo strategických skupín, VŠ, MVRO, školy, atď. , ale VŠ sú pre diskutujúcich partnerov najdôležitejším záujmom. Na Slovensku, v Portugalsku a Írsku je situácia podobná.

Su-Ming Khoo dodala, že v Írsku je zdôrazňovaný fakt, že G/RV potrebuje vysoké školy a naopak. VŠ čelia mnohým výzvam – ekonomickým, ďalej globalizácii, znalostnej ekonomike, mechanickým odpoveďami. Samotné vyššie vzdelanie sa globalizuje. Súčasnými výzvami sú aj „marketizácia“ – VŠ si musia na seba zarobiť cez „komercializáciu“ vedomostí, globalizáciu. Mať viac výskumných výstupov, viac študentiek a študentov, internacionalizácie, tlakov si vyžaduje uvažovať nad prioritami a reagovať na ne.

Nie sme tu však na to, aby sme zarábali, ale formovali demokraticky, kultúrne vzdelanú spoločnosť. VŠ profitujú z rozvojového a globálneho vzdelávania. V minulosti nemali ani írské VŠ v osnovách G/RV, ale v súčasnosti sa to stalo dokonca súčasťou „mainstreamu“.

Dôležitými otázkami, ktoré sa v tejto súvislosti objavili sú: Potrebujeme nájsť kontaktný bod? Kto je ochotný participovať? Existuje možnosť získať výskumný grant?

Petra Krylová z katedry rozvojových štúdií Palackého Univerzity v Olomouci uviedla, že cieľom ich odboru rozvojových štúdií je vzdelávať budúcich profesionálov, tvorcov rozvojových politík. Najmä cez budovanie kapacít, spoluprácu so zahraničnými katedrami orientovanými na G/RV, organizovaním konferencií, učením stredoškolských študentov, použitím príkladov českej rozvojovej spolupráce v Srbsku, Moldavsku, Mongolsku, atď. Štúdium je postavené na záujme študentov a študentiek a rovnako aj reakciou na skutočnú potrebu mať expertov v tejto oblasti – Česká republika sa začala viac zaujímať o rozvojovú spoluprácu a k tomu je potrebných viac personálnych kapacít. Výskumné granty v ČR sú veľmi nízke.

Na Slovensku by mal byť uskutočnený výskum, ktorý by sa zaoberal záujmom o tento typ štúdia. Nie je potrebné vytvoriť všeobecné osnovy, tie staré by však mali byť skorigované, v každej inštitúcii osobitne. VŠ sú ochotnejšie spolupracovať, ak v tejto oblasti existuje isté finančné zabezpečenie (granty).

Zaujímavou inšpiráciou by mohlo byť aj organizovanie letnej školy G/RV pre VŠ a tvorba akčného plánu. Nie je potrebné reštrukturalizovať celý akademický sektor, spolupráca by mala v prvom rade začať s tými aktérmi, ktorí majú k problematike rozvojovej spolupráce najbližšie (napr. Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety).

Hlavné témy vznesené počas seminára v rámci diskusie tejto pracovnej skupiny sú zhrnuté v tabuľke. Budú postupne hlbkovo prediskutované počas ďalších pracovných stretnutí a výstupy z rokovaní budú začlenené do návrhu stratégie G/RV.

Kľúčové témy na diskusiu		
Vysoké školy/univerzity		
Otázka	Návrh	Súvisiace témy, okruhy
1. Akú terminológiu použiť?	Globálne vzdelávanie	- pochopenie vzájomnej previazanosti medzi „Severom a Juhom“ - zahŕňa Rozvojové vzdelávanie, Environmentálnu výchovu, Výchovu k ľudským právam, Multikultúrnú výchovu, atď. - širšie tematické pokrytie (každá z tém má vlastné čiastkové ciele) - vhodnejšie pre základné/stredné školy a verejnosť - metódy vzdelávania – dôraz na neformálne vzdelávanie alebo začlenenie metód neformálneho vzdelávania do formálneho vzdelávania
	Globálne rozvojové vzdelávanie	
	Rozvojové vzdelávanie	- pozdvihnutie povedomia o rozvojových témach, budovanie solidarity s rozvojovými krajinami - cieľové skupiny: akademický sektor (VŠ), súkromný sektor, zástupcovia vládnych inštitúcií, verejnosť - metódy vzdelávania: formálne, začlenenie interaktívnych metód do formálneho vzdelávania, vedecké a výskumné aktivity
	Rozvojové štúdiá	- cieľom je výchova expertov v rozvojových štúdiách (v teoretickej rovine - akademici, v praxi – MVRO, rozvojoví a terénni pracovníci)
2. Ako definovať G/RV?	Ako širšie postavené tematické celky?	- Globalizácia a globálna previazanosť - Identita a kultúrna rozmanitosť - Ľudské práva a sociálna spravodlivosť - Konflikty a mierové vzdelávanie - Environmentálne témy - Trvalo udržateľný rozvoj
	S dôrazom na rozvojové vzdelávanie?	- Rozvojová spolupráca - Miléniové rozvojové ciele OSN - Chudoba
	Ako presne definovať jednotlivé témy?	- Migrácia, ľudské práva, Fair trade, Globalizácia, svetový obchod, Riešenie konfliktov a svetový mier, Rozvojová pomoc, Participácia a aktívne občianstvo, Chudoba, Životné prostredie a udržateľný rozvoj, Interkultúrny dialóg, Rodová rovnosť, Zdravie a problematika HIV-AIDS
3. Ako a kedy začleniť G/RV do vzdelávacích programov?	Prierezová téma v rámci existujúcich predmetov	
	Voliteľný predmet	
	Povinný predmet	
	Akreditovaný študijný program alebo odbor	

3.5. Prezentácie a príspevky zahraničných hostiek a hostí

Petra Skalická, Člověk v tísni, Česká republika

Národný program rozvoja vzdelávania (Bílá kniha) bol dokončený v r. 2001, ale ešte stále sa dopĺňa a upravuje. Táto koncepcia má dve roviny – štátnu (Štátny vzdelávací program, Rámcový vzdelávací program, ktorý sa odlišuje pre rôzne typy škôl – škôlky, základné školy, gymnáziá a učilištia/stredné odborné školy) a školskú (školský vzdelávací program)

Rámcový vzdelávací program obsahuje tri hlavné celky: kľúčové kompetencie, vzdelávacie oblasti – jazyky, matematiku, atď. a prierezové témy, ktoré sú špecificky určené pre jednotlivé typy škôl. Keďže prierezové témy boli vytvorené v r. 2004, keď Česká republika vstúpila do EÚ, ich obsah je prispôsobený kontextu vtedajšieho obdobia a sústredia sa viac na európsku ako globálnu rovinu. G/RV sa uskutočňuje prostredníctvom začlenenia do predmetu, samostatného predmetu alebo cez školské projekty.

Podľa Petry Skalickej patrí medzi najväčšie prekážky v rámci kvalitnej realizácie prierezových tém nedostatočné kompetencie učiteliek a učiteľov, nedostatok vzdelávacích materiálov, nedostatočná príprava učiteliek/ov (G/RV alebo výchova ku kritickému mysleniu na VŠ absentuje), nedostatočná podpora zo strany škôl (ospravedlnenia učiteliek/ov zo škôl, aby sa mohli zúčastniť tréningov) a celková atmosféra na školách.

Dotazníková analýza Výskumného pedagogického inštitútu na vzorke 50 učiteliek a učiteľov ukazuje, že títo nemajú dostatok času aby G/RV začlenili do vyučovania, pretože ich chápanie vzdelávania je ešte stále (viac) sústredené na vedomosti.

Prieskum intenzity a formy začleňovania prierezových tém v ČR nie je k dispozícii. Podľa odhadov je 80% prierezových tém začlenených do predmetu a 20% uskutočňovaných prostredníctvom školských projektov alebo ako samostatné predmety. V budúcnosti to bude zrejme menej tém a dôraz bude kladený na osobnostné a spoločenské vzdelávanie. Skalická sa domnieva, že najlepším spôsobom je začlenenie G/RV do existujúcich predmetov.

Medzi kľúčové udalosti G/RV v ČR patrí GENE PEER Review – Národná správa o G/RV v Českej republike z r. 2008, ktorá pomohla začleniť Ministerstvo školstva a metodicko-pedagogické centrá do spoločnej spolupráce a takisto pomohla aj lepšej spolupráci škôl. Národná stratégia o G/RV bola pripravovaná v rokoch 2009 – 2010 v úzkej spolupráci s MZV. Snaha nájsť vhodnú terminológiu, ktorá bude zrozumiteľná pre učiteľky a učiteľov a akceptovateľná aj pre MZV v kontexte rozvojovej dimenzie viedla k používaniu termínu globálne rozvojové vzdelávanie.

Spomedzi odporúčaní by chcela p. Skalická zdôrazniť spoluprácu medzi jednotlivými aktérmi na národnej i medzinárodnej úrovni, výmenu skúseností medzi MVRO (hoci si pri žiadaní o tie isté peniaze konkurujú, zoznam zdieľaných publikácií je možné nájsť na webovej stránke českého Fóra pro rozvojovou spolupráci – FORS), úzku spoluprácu so školami (odporúča kontrakt so školou, získavanie spätnej väzby, ich názorov a skúseností), vzdelávanie projektových koordinátorov a koordinátoriek (nielen v témach, ale aj v pedagogike, metodikách, atď.). Za dôležité označila aj monitoring a evaluáciu.

Helmuth Hartmeyer, Rakúska rozvojová agentúra, Európska globálna vzdelávacia sieť (Global Education Network Europe - GENE), Rakúsko

P. Hartmeyer uprednostňuje používanie termínu globálne vzdelávanie, pretože to sa viac sústreďuje na to, čo sa deje na Juhu¹ a na to, čo potrebujeme urobiť, aby sme dosiahli zmenu v krajinách Juhu (ako napr. zmena obchodu, systémov, atď.). Globálne vzdelávanie si viac všíma tzv. „globalizovanosť“ (banány, káva, trička, počítače, hudba, filmy, ktoré pozeráme – to všetko a ešte mnohé ďalšie prichádzajú „zvonku“), čo prináša výzvy pre vzdelávanie a našu prácu.

Globálne vzdelávanie je pedagogická koncepcia, nie politický nástroj, na dosiahnutie lepšieho sveta. Snaží sa o zmenu rámcu, ktorý umožňuje vidieť ľudí ako subjekty, nie objekty vzdelávania, tak ako to pomenoval Paulo Freire.² Naša globálna vízia je trvalo udržateľný rozvoj a spravodlivejší svet. Ešte aj v dnešnej dobe sú súčasťou reality hlad, vojny, klimatické zmeny, atď. Žijeme v zložitom, rýchlo sa meniacom svete, ktorý predstavuje ďalšiu výzvu. Hartmeyer sa pýta: „Čo by sme mali učiť mladých ľudí, aby sme ich pripravili na to, aby dokázali čeliť týmto zmenám?“

¹ Juh ako termín označujúci krajiny globálneho Juhu, rozvojové krajiny

² Paulo Reglus Neves Freire – brazílsky pedagóg a vplyvný teoretik kritickej pedagogiky

Proces tvorby Národnej stratégie v Rakúsku odštartoval v r. 2006 a bol postavený na odporúčaní PEER Review Process. Strategická skupina (pozostávala zo zástupcov/kýň MS, MVRO, súkromného sektora, samospráv a VŠ/univerzít) bola poverená, aby proces riadila. Trvalo štyri roky (2006-2009), aby bola vytvorená stratégia vo formálnom vzdelávacom systéme. V súčasnosti proces tvorby stratégie pokračuje so vzdelávaním mládeže a dospelých v neformálnom sektore. V procese tvorby skupina prihliadala aj na skúsenosti a stratégie ďalších krajín, pretože medzinárodná spolupráca zvyčajne prináša situáciu v ktorej nemožno prehrať, v ktorej nastáva spokojnosť v každom prípade.

H. Hartmeyer ďalej hovoril o tvorbe stratégie v Írsku a Fínsku, ako aj o GENE (Global Education Network Europe). Úlohou GENE sú: sieťovanie (networking), komparatívny výskum (kde existuje spolupráca s istým inštitútom v Londýne), facilitovanie a podpora procesov tvorby politík, vzájomné hodnotenie/recenzovanie (peer review) a vzájomné učenie sa (peer learning – veľmi úspešný nástroj spolupráce medzi krajinami) a podpora tvorby a kvality rozpočtových fondov, štruktúr, mechanizmov a politík.

Medzi ciele GENE patria: výmena skúseností a stratégií medzi existujúcimi a objavujúcimi sa národnými štruktúrami s cieľom utvárať tzv. najlepšie národné praktiky „best practice“, poskytnutie vzájomnej podpory a znalostí, rozširovanie znalostí participujúcich krajín ďalším európskym krajinám a v neposlednom rade tvorba a snaha o spoločnú európsku agendu na rozširovanie G/RV.

Kľúčovým v tomto procese je European Global Education PEER Review Process, ktorého celkovým cieľom je vylepšiť a posunúť G/RV v európskych krajinách. Okamžitým zámerom je poskytnutie vzájomného znalostného procesu tzv. peer learning process, ktorý vedie do národných správ o G/RV a má tri kroky: analýzu situácie v krajine, prinesenie medzinárodných expertov a expertiek do oblasti G/RV a reflexiu ústredného cieľa procesu. Pripravované je stretnutie všetkých krajín, ktoré už majú existujúcu stratégiu G/RV. Cieľom stretnutia bude diskusia o procese, kľúčových aktéroch a vlastníkoch (líšia sa v každej krajine) a zhromaždenie osvojených poznatkov (lessons learned). Iniciatíva na stretnutie musí prísť od verejného partnera z danej krajiny (SlovakAid), pretože si vyžaduje národnú koordináciu.

V Rakúsku si táto oblasť vyžaduje potrebu koncepcnejšej diskusie (GV-RV-TURV), potrebu kvalitnejších štandardov a kompetencií, viac akademického výskumu, ujasnenie rolí verejných inštitúcií a MVRO a budovanie globálnych znalostí ako sieť (koordinácia, koherencia).

Pedro Cruz, Ana Teresa Santos, Portugalská Platforma MVRO (PONGD), Portugalsko

V r. 2005 ustanovila „Strategická vízia pre portugalskú rozvojovú spoluprácu“ G/RV ako politickú prioritu na najbližšie štyri roky. V máji 2008 bol v Lisabone oficiálne zahájený proces tvorby Národnej stratégie pre G/RV a stratégia v septembri 2009 podpísaná zástupcami a zástupkyňami MZV a MŠ. Zástupcovia a zástupkyne oboch ministerstiev od začiatku spolupracovali. V apríli 2010 bol 14-timi organizáciami schválený akčný plán stratégie (mimovládne organizácie a vládne inštitúcie), ktoré podpísali spoluprácu počas tretieho ročníka Národných rozvojových dní.

Hlavným zámerom procesu bolo vybudovanie stratégie na 5 rokov (2010-2015) s jasnými monitorovacími a evaluačnými mechanizmami a možnosťou jeho posúdenia v polovici realizácie („mid term review“). Dôležité bolo aj začleniť doň čo najviac organizácií, ktoré majú skúsenosť s G/RV s jasným cieľom začlenenia stratégie do ich ročného plánovania. Záujmom zainteresovaných bolo, aby bola stratégia zrozumiteľná nielen pre expertky a expertov pohybujúcich sa v oblasti G/RV, ako aj nájdenie vhodných kombinácií G/RV definícií.

Všeobecným zámerom bolo propagovať globálne občianstvo prostredníctvom procesu učenia sa a zvyšovaním povedomia o témach, ktoré súvisia s rozvojom medzi portugalskou verejnosťou v kontexte rastúcej vzájomnej previazanosti a sústredujú sa na akcie, ktoré vedú k sociálnej zmene. Stratégia má ďalšie 4 špecifické ciele:

1. Podporu budovania kapacít medzi relevantnými právnickými osobami a organizáciami verejnej správy ako aktérov G/RV a vytvorenie dynamických mechanizmov dialógu a inštitucionálnej spolupráce
2. Propagáciu vzostupu G/RV v rámci formálneho vzdelávania na všetkých jeho úrovniach
3. Presadzovanie posilnenia G/RV v neformálnom vzdelávaní
4. Zvyšovanie povedomia a politického vplyvu

Veľmi dôležitou súčasťou tohto procesu je každoročná tvorba Akčného plánu pre G/RV. Akčný plán definuje ucelený súbor rozličných typov aktivít spojených s cieľmi (ktoré majú byť dosiahnuté do r. 2015), implementovanými v rámci akčných plánov, do ktorých si každá organizácia vloží aktivity, o ktorých si myslí, že majú spojitosť s cieľmi

a metodikami Národnej stratégie. Výzvou je, aby aktivity pokračovali a napredovali aj po piatich rokoch, budujúc pritom na dosiahnutých úspechoch z minulosti.

Su-Ming Khoo, Sieť rozvojového vzdelávania a výskumu, Národná Univerzita v Galway, Írsko

Su-Ming Khoo, ako zástupkyňa Národnej univerzity v Galway, hovorila o začleňovaní G/RV do rozvrhov VŠ a prepojení teórie s praxou.

V Írsku bola oficiálna Stratégia G/RV vytvorená medzi rokmi 2003-2007 a Biely papier o rozvoji bol schválený v r. 2006. Zo stratégie vzišlo pre VŠ/univerzity niekoľko rolí: kritická rola v posilnení rozhrania medzi rozvojovými štúdiami a rozvojovým vzdelávaním, budovanie hlbšieho porozumenia príčin a zložitosti chudoby a ekonomickej zaostalosti a príspevanie k verejnej debate a aktivizmu, výskumu a jeho prioritám, atď.

Záujem študentiek a študentov v témach G/RV, aktivizme, dobrovoľníctve a dobrovoľnom turizme medzitým rástol. Taktiež sa zvýšila profilácia G/RV, začali v ňom pôsobiť vedci a vedkyne a objavili sa aj nové možnosti pre študentky a študentov medicíny, ošetrovateľstva a technických špecializácií. NUIG strategicky zdôrazňuje verejný záujem, umožňuje prepojiť G/RV s výskumom, presadzovaním a profesionálnymi tréningami.

Z teoretického uhla pohľadu, RV je chápané ako vzdelávacia odpoveď na tematiku rozvoja, ľudských práv, spravodlivosti a svetoobčianstva a sústredí sa na hlasy vylúčených. GV je kritické a reflexívne, prepája lokálnu spravodlivosť, otázky rovnosti s globálnymi témami, výzvami. GV dáva ľuďom možnosť reflexie, spojiť miestne a medzinárodné roly, zodpovednosti a je aktívne, participatívne a meniace sa – vytvára nový príbeh podmienok človeka a odpovedá na otázku, kam smerujeme.

Počas prepájanie teórie s praxou je RV vyzývané mnohými otázkami, napr.: 1. Čo sa stane, keď sa neformálne GV stane súčasťou mainstreamu? 2. Je vzdelávacia odpoveď na problematiku rozvoja, ľudských práv, spravodlivosti a svetoobčianstva predmetom školského rozvrhu alebo by mala byť každodennou súčasťou nášho „skutočného sveta“? 3. Reflektujú VŠ/univerzity tradičné privilégia alebo hlasy vylúčených? – kto rozpráva, prosperuje, rozhoduje sa?, atď.

Podľa Su-Ming Khoo, pre G/RV sú VŠ/univerzity dôležité z týchto dôvodov: možnosť premostenia rozvojových štúdií a RV, tréning pedagogičiek a pedagógov, ale aj ďalších profesionálov/ok, výskum a budovanie kapacít, prepojenie možností univerzity – priestoru pre nezávislú kritickú reflexiu, vstupy a spoluprácu, priestoru, kde môžu byť diskutované priority MVRO a štátnych organizácií, vytváranie spojení medzi RV a príbuznými témami, priestor na kritickú reflexiu politiky, praktík, evaluácie a rovnako možnosti posunúť diskusie spoza rovných pohľadov evaluácie smerom k širším otázkam výskumu, poznania a procesov získavania spoločenských poznatkov.

Ďalšími dôvodmi, prečo je GV dôležité pre univerzity sú: znalostná ekonomika/znalostné spoločenské diskusie, dôraz na internacionálne stratégie (etické a kolaboratívne alebo neetické a vykorisťovateľské?), zapojenie „rozvojovej“ agendy (rozvojové štúdiá/politika pomoci, ODA a MVRO). K týmto dôvodom prispievajú aj otázky aktívneho/globálneho občianskeho diškurzu a univerzitný podiel na reakciách na krízu ekonomiky, spoločnosti a rovnosti.

Záver

Seminár Globálne/rozvojové vzdelávanie na Slovensku

Seminár Globálne/rozvojové vzdelávanie na Slovensku bol organizovaný Platformou MVRO v dňoch 27.-28. mája 2010 v Bratislave v spolupráci s Centrom Sever-Juh Rady Európy a podporený Európskou komisiou.

Podujatie bolo súčasťou stretnutí, organizovaných v rámci Joint Management Agreement podpísanou medzi NSC a EK na propagáciu globálneho/rozvojového vzdelávania v nových členských štátoch EÚ.

Takmer 50 zástupcov rôznych záujmových skupín z oblasti G/RV malo možnosť stretnúť sa a vymeniť si skúsenosti a praktiky G/RV a diskutovať o nadchádzajúcej Stratégii G/RV na Slovensku.

Prítomnosť zástupkyň a zástupcov Ministerstva školstva, Ministerstva zahraničných vecí, odborníkov a odborníkov pôsobiacich v pedagogickej oblasti, učiteľov a učiteľiek a tretieho sektora prinieslo do oblasti G/RV veľmi zaujímavý a dôležitý pohľad, ako aj do problematiky, ktorá je s rozvojovými/globálnymi témami spojená.

Veľmi inšpiratívnymi príspevkami boli prezentácie a komentáre zahraničných hostí z Rakúska, Českej republiky, Írska, Portugalska a Centra Sever-Juh Rady Európy.

Prevažne diskutovanými témami boli ujasnenie si cieľov G/RV, terminológia, proces začlenenia G/RV do škôl a takisto spolupráca medzi kľúčovými aktérmi. Niektoré témy ako neformálne vzdelávanie či spolupráca s médiami neboli analyzované do hĺbky, ale v rámci stretnutí pracovných skupín existuje priestor, aby sa o nich diskutovalo v budúcnosti.

Dve pracovné skupiny zamerané na G/RV – jedna na základných a stredných školách a druhá na vysokých školách/univerzitách budú pokračovať v procese tvorby Národnej stratégie G/RV. Ich zástupkyne a zástupcovia k tomu môžu ako základ pre tento proces využiť aj výstupy zo seminára, aj v podobe tejto správy.

G/RV na Slovensku - potreby a príležitosti

V rámci diskusie na seminári boli identifikované nasledovné hlavné potreby:

- mať jasnú a jednotnú definíciu obsahu, cieľov a metód G/RV,
- vytvoriť skupiny odborníkov G/RV,
- pripraviť národnú stratégiu G/RV
- začleniť G/RV do štátneho vzdelávacieho programu,
- integrovať rozvojovú problematiku vo vysokoškolskom vzdelávaní, resp. založiť študijný program, ktorý by sa rozvojovej problematike výhradne venoval
- posilniť komunikáciu medzi hlavnými aktérmi (mimovládne organizácie, MŠ, MZV, ŠPÚ, MPC, ...).

Všetkým týmto potrebám by mala byť venovaná náležitá pozornosť, aj keď hlavné zainteresované strany zápasia s nízkou politickou podporou na tému rozvojovej pomoci a s nedostatočným záujmom škôl začleniť novú tému do štátneho vzdelávacieho programu. Zároveň diskusie prebiehajúce počas seminára potvrdili, že je veľký záujem medzi učiteľmi a študentmi o G/RV (projekty, kurzy, školenia) a existujúce materiály pre základné / stredné školy pokrývajúce základné témy G / RV (príručky, metodiky).

Je potrebné poznamenať, že Slovensko v téme rozvojového vzdelávania nie je nováčikom a prvé výsledky sú už viditeľné. Na stránke www.rozvojovevzdelavanie.sk je možné nájsť mnoho ďalších odkazov na slovenské webové stránky organizácií, vzdelávacích a informačných centier, elektronické publikácie, štatistiky, články, kampane a vzdelávacie projekty týkajúce sa tém G / RV, humanitárnej pomoci, ľudských práv, fair trade, atď.

Ako záver z diskusie v pracovných skupinách v priebehu seminára možno uviesť nasledovné hlavné príležitosti a úlohy na najbližšie obdobie:

- dve pracovné skupiny pre G / DE (na MZV a na úrovni Platformy) by mali pokračovať v systematickej spolupráci
- všetko úsilie v najbližších mesiacoch by malo byť zamerané na prípravu návrhu stratégie G / RV MZV SR
- inšpirácia stratégiami z ostatných krajín EÚ, je dobrým spôsobom, ako vytvoriť užitočný strategický materiál a vyvarovať sa chýb v samom začiatku
- hľadanie možností ako posilniť schopnosť reagovať na aktuálne vzdelávacie potreby
- rozširovanie možností budovania kapacít v rámci medzinárodnej výmeny
- využívanie skúsenosti MVO z procesu začlenenia súvisiacich tém (ako napr. multikultúrna výchova na stredných školách), alebo realizácia voliteľných predmetov na VŠ v rámci rôznych projektov a programov (na národnej a európskej úrovni)
- zdôrazňovanie každodennej prítomnosti a vplyvu globálnych tém na samotné Slovensko

Záver a odporúčania

Organizácia slovenského národného semináru o G/RV potvrdila význam pôvodnej myšlienky rozšíriť skupinu spolupracovníkov na téme G/RV na národnej a medzinárodnej úrovni. Seminár viedol k posilneniu existujúcej spolupráce medzi ministerstvami školstva, zahraničných vecí a tretieho sektora. Spolupráca dvoch špecializovaných pracovných skupín vyústila do vytvorenia akčného plánu pre spoluprácu a posunula vpred proces budovania Národnej stratégie G/RV na Slovensku.

Množstvo projektov rozvojového vzdelávania už bolo zrealizovaných a podporovaných v rámci programu Slovak Aid, Európskou komisiou alebo inými donormi a kofinancovaných Slovak Aid. V súčasnosti značnú podporu pre rozvojové vzdelávanie na Slovensku predstavujú úspešne implementované projekty financované Európskou komisiou. Slovenským mimovládnym organizáciám sa podarilo pripraviť návrhy projektov a spolupracovať s ďalšími európskymi organizáciami. Európske projekty majú vyššie finančné príspevky a otvárajú možnosti pre prácu na viacročných projektoch s väčším dosahom na príjemcu. Čiastočnou slabinou týchto projektov je, že slovenskí partneri musia prispôbovať svoje aktivity zámerom medzinárodných partnerov, ale i tak sa snažia pracovať na individuálnych témach potrebných pre Slovensko. Budovaním kapacít slovenských MVO by bolo vhodné dosiahnuť aby slovenské organizácie boli schopné byť žiadateľmi pre európske projekty a tak rozhodovať o aktivitách na základe slovenských potrieb a zároveň získavať know-how z iných európskych štátov. V budúcnosti by významné projekty (programy) mali byť pripravované viac v súlade so strategickým zameraním na špecifické potreby Slovenska.

Z dlhodobého hľadiska sú nesmierne dôležitým nástrojom rozvojového vzdelávania metodické príručky pre učiteľov na stredných školách a pedagógov na vysokých školách. V rámci projektov realizovaných mimovládnymi organizáciami, boli vytvorené príručky pre jednotlivé ciele konkrétnych projektov. Je potrebné uviesť, že z doteraz podporovaných projektov neboli žiadne z nich zamerané na dlhodobejší globálny obsah. Projekty zodpovedali širším témam výziev vyhlásených cez SAMRS a ich zameranie bolo rôznorodé. Boli vytvorené rôzne zaujímavé materiály a dokumenty avšak v obmedzenom počte, takže nebolo možné zabezpečiť ich celoštátnu distribúciu. Podobne, aj tréning učiteľov v oblasti rozvojového vzdelávania sa doteraz nevykonával systematicky. V budúcnosti by mali byť preto projekty viac zamerané na dlhodobé využitie výsledkov. Projektové plány by mali počítat s vysokým dopytom po metodických materiáloch a jednoduchých "ready-to-use" učebných materiálov pre učiteľov. Organizácia seminárov, workshopov, školení s hosťami z rozvojových krajín alebo s odborníkmi, ktorí majú priame skúsenosti z menej rozvinutých krajín, je veľmi žiaducim nástrojom pre vzdelávanie a má tiež dlhodobý dopad na posilnenie zámerov G/RV.

Globálne rozvojové vzdelávanie je celoživotný vzdelávací proces, ktorý informuje o živote ľudí v rozvojových i rozvinutých krajinách a zároveň umožňuje ľuďom pochopiť súvislosti medzi ich vlastnými životmi i životmi ľudí na celom svete. Cieľom je, aby si ľudia uvedomili, že všetko so všetkým súvisí a že problémy, ktoré majú ľudia v ďalekom svete sa týkajú aj nás, môžu nás ovplyvniť, ako aj my môžeme ovplyvniť riešenie týchto problémov. Väčšina pedagógov považuje GRV za veľmi potrebnú vedomostnú úroveň pre mladých ľudí. Je dôležité učiť ľudí nemyslieť len na seba a svoje potreby, ale naučiť ich solidárnemu mysleniu a správaniu.

Prílohy

Použité skratky

Program seminára

Zoznam účastníkov a účastníčok

Fotografie zo seminára

Použité skratky

CDED – Council of Europe Steering Committee on Education - Riadiaci výbor Rady Európy pre vzdelávanie
CONCORD - Confédération Européenne des ONG d'urgence et de Développement - Európska konfederácia
mimovládnych humanitárnych a rozvojových organizácií (20 medzinárodných platforiem, 22 národných
asociácií, združuje viac než 1600 európskych mimovládnych rozvojových organizácií)
DEEEP Project - Development education exchange to Europe project - 3- ročný európsky program, ktorý každoročne
organizuje Letnú školu rozvojového vzdelávania v jednej z európskych krajín
GRV – Globálne rozvojové vzdelávanie
GV – Globálne vzdelávanie
MPC – Metodicko-pedagogické centrum
MŠ SR– Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MVO - mimovládne organizácie
MVRO - mimovládne rozvojové organizácie
MZV SR - Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
NSC of the CE– Nort-South Centre of the Council of Europe – Centrum pre Sever-Juh Rady Európy.
ODA – Official Development Aid - Oficiálna rozvojová pomoc
ORPO - Odbor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci
PMVRO – Platforma mimovládnych rozvojových organizácií
RV – Rozvojové vzdelávanie
SAMRS - Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SWOT analýza - strengths, weaknesses, opportunities, threats analysis – analýza vnútorných silných a slabých stránok
v súvislosti s vonkajšími príležitosťami a hrozbami
ŠPÚ - Štátny pedagogický ústav
TURV – trvalo udržateľný rozvoj
UNDP- United Nations Development Programme - Rozvojový program spojených národov

Národný seminár

“Globálne rozvojové vzdelávanie na Slovensku“

27. – 28. mája 2010

Hotel Echo, Prešovská 39, 821 01 Bratislava

Program:

Štvrtok 27. 05.2010 (13h00-17h00) – Národná časť semináru

Prezentácie a následná diskusia na národnej úrovni s cieľom analyzovať doterajší stav globálneho rozvojového vzdelávania (GRV) na Slovensku. Rekapitulácia historického vývoja GRV, zmapovanie aktivít relevantných aktérov, medzirezortné vzťahy MZV / MŠ a spolupráca s mimovládny sektorom (MVO), existujúce pracovné skupiny a ich aktivity, príklady aktivít a dostupných materiálov GRV MVO, formovanie pracovných skupín pre tvorbu návrhu národnej stratégie GRV.

12h30 Registrácia účastníkov

13h00 Otvorenie seminára, predstavenie programu a cieľov dňa

(Nora Beňáková - PMVRO, Ingrid Ružičková - MZV/ORPO, Gordana Berjan - NSC of Council of Europe)

13h30 Analýza súčasného stavu GRV na Slovensku

(prezentujúci: A. Návojský - Človek v ohrození, Ivana Raslavská - PONTIS, zástupca MZV ORPO)

14h30 Prestávka

14h45 Diskusné pracovné skupiny:

- 1) GRV v kurikulumách na Slovensku
(facilitovanie: A. Návojský - Človek v ohrození)
- 2) Spolupráca MŠ / MZV a mimovládneho sektora
(facilitovanie: Ján Mihálik, PDCS)

15h45 Zhrnutie výstupov z práce diskusných skupín, vyzbieranie návrhov na témy na doplnenie do diskusie na druhý deň

(facilitovanie: A. Návojský - Človek v ohrození)

16h00 „Trhovisko GRV“ – prezentácia existujúcich praktických materiálov MVRO, premietanie filmov, neformálna čaša vína – získanie kontaktov, neformálna výmena skúseností

17h00 Záver prvého dňa semináru

Piatok 28.05.2010 (09h30-16h00) – Medzinárodná časť semináru

Prezentácie medzinárodných účastníkov nadväzujúce na témy z diskusných pracovných skupín predošlého dňa. Ukážka dobrých príkladov zo zahraničia, prehliadka ich aktivít a zdieľanie skúseností v daných témach. Diskusia, vytvorenie dvoch pracovných skupín, príprava plánu konkrétnych krokov ďalšej spolupráce v rámci procesu prípravy návrhu na národnú stratégiu GRV na Slovensku.

09h00 Registrácia účastníkov

09h30 Otvorenie seminára, predstavenie programu a cieľov dňa

(zástupcovia PMVRO, NSC)

09h45 GRV v kurikulumách v Českej republike

(prezentujúci: Petra Skalická, Člověk v tísni, ČR)

10h15 Spolupráca MŠ / MZV a mimovládneho sektora - proces tvorby národnej stratégie

GRV, zapojenie jednotlivých aktérov do procesu prípravy, príležitosti a prekážky

(prezentujúci: Pedro Cruz, Ana Teresa Santos – PONGD - Portuguese NGDO Platform, Portugal)

10h45 Prestávka

11h00 Spolupráca MŠ / MZV a mimovládneho sektora – prezentácia a diskusia na tému medzisektorovej spolupráce a financovania GRV (národný a európsky funding)
(prezentujúci: *Helmuth Hartmayer, Director for Development Communication and Education in Austria, Austrian Development Agency, Austria*)

11h30 GRV na vysokých školách - prepojenie teórie s praxou
(prezentujúci: *Su-Ming Khoo, National University of Galway, Project Leader, Development Education and Research Network, Ireland*)

12h00 Obed

13h15 Vytvorenie dvoch paralelných pracovných skupín:

- 1) Témy GRV v kurikulumoch na ZŠ a SŠ na Slovensku
(facilitovanie: *A. Návojský - Človek v ohrození*)
- 2) GRV na vysokých školách na Slovensku - smerovanie GRV na univerzitách, skúsenosti a budovanie medzinárodných partnerstiev v rámci GRV na VŠ – Írsko, Rakúsko, Portugalsko.
(facilitovanie: *Ján Mihálik, PDCS, Ivana Raslavská – PONTIS, Iveta Námerová – Človek v ohrození*)

15h15 Prestávka

15h30 Resumé seminára (*A. Návojský - Človek v ohrození, Ivana Raslavská – PONTIS, PMVRO*)

16h00 Záver semináru

Zoznam účastníčok a účastníkov

Priezvisko	Meno	Organizácia	E-mail
Aleksanyan	Tigran	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania	aleksanyan@nadsme.sk
Bachratá	Katarína	SAVIO	media@savio.sk
Beňáková	Nora	Platforma MVRO	nora.benakova@mvro.sk
Berjan	Gordana	Centrum Sever-Juh Rady Európy (NSC)	Gordana.BERJAN@coe.int
Borsuková	Dominika	Prekladateľka	dominika.borsukova@gmail.com
Krajčovičová	Zuzana	Ministerstvo školstva	zuzana.krajcovicova@minedu.sk
Čmelíková	Ľudmila	FEMAN – Európska kultúrna spoločnosť	femancmelikova@gmail.com
Cárová	Tatiana	Filozofická fakulta, Univerzita Komenského	tanjacarova@yahoo.com , carova@clovekvhrozeni.sk
Cruz	Pedro	Portugalská Platforma MVRO – PONGD	pedro.cruz@plataformaongd.pt
Čamborová	Katarína	Ministerstvo školstva	katarina.camborova@minedu.sk
Dabrowska	Kinga	Nadácia Pontis	kinga.dabrowska@nadaciapontis.sk
Dragulová	Alica	Metodicko pedagogické centrum, Prešov	alica.dragulova@mpc-edu.sk
Draková	Saša	UNICEF	skoly@unicef.sk
Figusch	Viliam	Informačná kancelária Rady Európy	viliam.figusch@gmail.com
Gáliková	Mária	SAVIO	galikova@savio.sk
Grenčík	Ján	Asociácia ERKO	dn@erko.sk
Hartmeyer	Helmuth	Rakúska rozvojová agentúra (ADA)	helmuth.hartmeyer@ada.gv.at

Gumulák	Radovan	Slovenská katolícká charita	gumulak@charita.sk
Chládecká	Janka	Metodicko pedagogické centrum, Bratislava	janka.chladecka@mpc-edu.sk
Janček	Juraj	Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Trnavská univerzita	jjancek@gmail.com
Janto	Juraj	SAVIO	janto@savio.sk
Jezerská	Zuzana	Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj	jezerska@sccd-sk.org
Jurkovič	Jozef	Ministerstvo školstva	svs@minedu.sk , jozef.jurkovic@minedu.sk
Koscurová	Valéria	Bratislavská Vysoká škola práva	valeria.koscurova@uninova.sk
Khoo	Su-Ming	Národná univerzita v Galway	suming.khoo@nuigalway.ie
Kolenčík	Marián	Slovenská katolícká charita	sekretariat@charita.sk
Králík	Matej	Zapisovač	matejkralik@gmail.com
Krylová	Petra	Palackého Univerzita v Olomouci	PetraKrylova@seznam.cz
Kuchár	Peter	SAVIO	kuchar@savio.sk
Kurinová	Veronika	Platforma MVRO	veronika.kurinova@mvro.sk
Labašová	Zuzana	CEEV Živica	labasova@zivica.sk
Laluhová	Bibiana	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania	laluhova@nadsme.sk
Malachovský	Rastislav	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu - SAMRS	rastislav.malachovsky@slovakaid.sk
Medal	Richard	Asociácia environmentálne výchovných organizácií Špirála	medal@changenet.sk
Mihálik	Ján	PDCS – Partners for Democratic Change Slovakia	jano@pdcs.s
Námerová	Iveta	Človek v ohrození	iva.namerova@gmail.com
Návojský	Andrej	Človek v ohrození	navojsky@clovekvohrozeni.sk

Nemcová	Lenka	Platforma MVRO	lenka.nemcova@mvro.sk
Pavlov	Ivan	Metodicko pedagogické centrum, Prešov	ivan.pavlov@mpc-edu.sk
Petrášová	Daniela	Zapisovač	danielapetrasova@hotmail.com
Probstová	Katarína	Človek v ohrození	probstova@clovekvhrozeni.sk
Rajacic	Agnes	Európska organizácia konzultantov, štúdia DEAR	arajacic@gmail.com
Raslavská	Ivana	Nadácia Pontis	ivana.raslavska@pontisfoundation.sk
Ružičková	Ingrid	Ministerstvo zahraničných vecí	Ingrid.Ruzickova@mzv.sk
Santos	Anna Teresa	Portugalská Platforma MVRO - PONGD	ana.santos@plataformaongd.pt
Sládek	Kamil	Centrum európskych politík	kamil@cep.sk
Strapková	Erika	CEEV Živica	strapkova@zivica.sk
Suchožová	Eva	Metodicko pedagogické centrum, Prešov	eva.suchozova@mpc-edu.sk
Šemrincová	Ľubica	Človek v ohrození	semrincova@clovekvhrozeni.sk
Šindler	Milan	Slovensko-juhoafrická spoločnosť	misindler@gmail.com
Vargová	Dáša	Pedagogická fakulta Univerzita Komenského	dasa.vargova@fedu.uniba.sk
Zpěvákova	Beáta	SAVIO	beata_zpevakova@yahoo.com

Fotografie zo seminára

